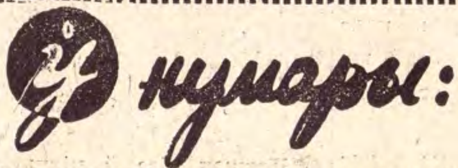

Вінаград і кукуруза | Літаратурная старонка | З пісем землякоў

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 40 (295) | ГОД VII | 7 КАСТРЫЧНІКА 1962 ГОДА | ЦАНА 60 ГР

В. РУДЧЫК

ТРОЙЦА

У кожнай вёсцы, у кожным асяроддзі заўсёды знойдзецца чалавек, які па прычыне своеасаблівых прыкмет характару, інтэлігенцыі, палітычнага кругагляду і ўмеласці здабывання даверу ў людзей выразна надае тон гэтаму асяроддзю ці вёсцы, з'яўляецца іх грамадскім рухавіком.

У Андрыянках (Бельскі павет) ёсць іх трох: кіраўнік мясцовай сямікласнай школы, старшыня Прэзідыума ГРН і раённы аграном. Гэтая тройца іграе першую скрыпку ў дзейнасці мясцовай партарганізацыі, у працы андрыянскага сельгасгуртка і наогул ў жыцці ўсёй вёскі. Так ужо склалася ад шэрагу гадоў.

Калі б гэтую тройцу прыраўняць да раўнабочнага трохвугольніка, тады кіраўнік школы тав. Эдвард Рытэль знайшоўся б у верхнім вугле гэтага трохвугольніка, а старшыня тав. Вацлаў Харытанюк і аграном Альбін Завада — у абодвух вуглах яго асновы. Такое ўлажэнне іх пазіцыі як найбольш адпавядае іх становішчу ў гаспадарчым, культурным і грамадскім жыцці вёскі.

КІРАЎНІК...

...з'яўляецца душой пярвічнай партыйнай арганізацыі.

Вёска Андрыянкі распаложана ў паўднёва - заходнім раёне Бельскага павету. Акружаюць яе вёскі з глыбока закаранелымі шляхецкімі традыцыямі. Жыхары гэтых вёсак пераважна каталіцкага веравызнання.

Пры тамашніх грамадскіх умовах веравызнанне адначасова акрэслівае і нацыянальнасць.

Андрыянкі ў асноўным былі вёскай праваслаўнай. Пасля вайны шмат жыхароў вёскі выехала ў СССР.

Пакінутыя гаспадаркі засялілі перасяленцы з-за Буга, з недалёкіх вёсак або часткова з-за лініі Керзона.

Закаранелыя андрыянцы прынялі «чужых» непрыхільна. Вёска распалася на два лагеры, наяўнасць якіх доўгі час падала чорным ценем на ўсе праявы жыцця вёскі.

Тав. Эдвард Рытэль распачаў працу ў Андрыянках 12 год таму. Быў тады ўжо членам ПАРП. У Андрыянках партыйнай арганізацыі яшчэ не было. Хацеў арганізаваць. Нязгода і разбітасць вёскі ставалі ў поперак яго намераў.

Найбольш яскрава праяўлялася гэта сярод дзяцей і моладзі. Тое, што старэйшыя думалі і гаварылі ў замкнутых кругах, іх дзеці выносілі на вуліцу, у школу.

Кіраўнік, зразумела, не аставаўся на гэта абыякавым. Цэлымі гадамі намагаўся стварыць атмасферу ўзаемнай павагі і сяброўства. Зараз можна сцвердзіць, што дабіўся пастаўленай мэты.

У 1953 годзе заснавалася ў Андрыянках пярвічная партыйная арганізацыя ПАРП. Была яна аднак не толькі слабая па сваёй дзейнасці, але яе члены ўсё яшчэ не змаглі вызваліцца ад агульнага раздваення вёскі. Часта ўзнікалі непатрэбныя сваркі і ялавыя спрэчкі. Гэта не магло павысіць актыўнасці партарганізацыі і яе аўтарытэтнага ўплыву на вёску. Слабасць андрыянскай пярвічнай арганізацыі найбольш яскрава праявілася ў час верыфікацыі членаў партыі. Партыйная арганізацыя ў Андрыянках на практыцы перастала тады зусім існаваць. Верыфікацыя аднак не зашкодзіла. Яна падрыхтавала ўраджайную глебу для хуткага росту колькаснага і якаснага стану партарганізацыі. У тым вялікая заслуга кіраўніка.

Адным з гэтай новай, жыццядайнай хвалі членаў быў...

...СТАРШЫНЯ

Кіраўніку школы вельмі часта прыходзілася афармляць розныя справы супольна са старшынёю. Аднойчы кіраўнік, стары член партыі не вытрымаў.

— Што ж ты, старшыня, так на баку? З'яўляешся, як не ёсць, гаспадаром пяці вёсак, людзі цябе цэняць, а ты ад нас неяк старонішся.

Старшыня апраўдваўся тым, што праз меру абложаны працай, што толькі некалькі год, як пачаў гаспадарыць і не змог яшчэ моцна стаць на ногі.

Кіраўнік аднак ведаў, што ў тых словах больш скромнасці, чымсьці праўды. Гэта ж перад усім за прыкладную гаспадарнасць 5 год таму выбралі яго старшынёю Прэзідыума ГРН у Андрыянках.

Вацлаў Харытанюк прыйшоў на гаспадарку ў 1953 годзе. З падзелу прыпала яму толькі 4 гектары ворнай зямлі. Больш

(Працяг на стар. 4)

ПА ДАРОЗЕ Ў САКОЛКУ

Фота М. Валкавыцкі

КЛЯНОВЫ ЛІСТ

Фота К. Лес

СПРАВАЗДАЧНА - ВЫБАРЧЫ СХОД ЛІТАБ'ЯДНАННЯ

6 кастрычніка г. г. у Беластоку адбудзецца справаздачна-выбарчы сход членаў Літаратурнага аб'яднання пры ГП БГКТ. Вечарам літаб'яднанаўцы выедуць ў Гарадок, дзе адбудзецца літаратурны вечар для мясцовых школьнікаў. На другі дзень будзе праведзены творчы семінар, на якім абмяркоўвацца будуць новыя творы членаў Аб'яднання.

А. АНТАШЭВІЧ

АПЕТЫТ ПРЫХОДЗІЦЬ З ЯДОЮ

Вёска не верыць у прэфабрыкаты. Падазрона абмацвае жалезабетонныя бэлькі, пліты. Купляе мала, нават, надта мала.

ПЗГС-ы нервуюцца, спяшаюць. Адкрываюць дзесяткі дадатковых пунктаў продажу, даюць ільготы ў аплатах транспарту, арганізуюць для прадаўшчыкоў курсы, на якіх знаёмяць іх з тэхнічнымі таямніцамі прэфабрыкаваных матэрыялаў, правіламі пераховування і выкарыстоўвання ў будаўніцтве. Вучаць і даюць наказ, каб пры кожным выпадку растлумачвалі таксама сваім кліентам - гаспадарам.

Ды як не стараюцца, усё ж попыт узрастае павольна.

У ваяводстве спакойна плануюць: — прадаць 801.000 метраў жалезабетонных бэлек, 80.300 м² пліт...

— Куды ж іх падзенем?! — ледзь не плача ВЗГС.

У вярхах трагізуюць, а селянін з прывычным спакоем смакуе гэту навінку і... рассмакоўваецца ў ёй. Сведчаць аб тым апошнія даныя, цалкам аптымістычныя.

ЗРЭШТЫ...

...лепей не цешыцца загадзя. Ёсць такая «шакаладка», якая ўжо прыйшлася да густу нашым людзям. Называецца — газабетонны пустак. Разахвоцілі апетыт ды есці не даюць. Вось піша Аляксандр Федарук са Ступнікаў у Бельскім павеце.

«Парай мне, рэдакцыя «Ніва», дзе набыць пустакаў тыпу газабетон? Амаль на працягу ўсяго года не магу ніяк купіць іх у Бельскім ПЗГС-е. Чуў, што аднекуль выпісваюць іх, але, як гэта робіцца, не ведаю?»

На жаль, нічога суцяшаючага не можам адказаць. У мінулым годзе Беластоцчына атрымала 13 тыс. адзінак газабетонных пустакаў; сёлета — усяго 3 тысячы на запатрабаваных 66 тыс!

— Чаму? — спыталі ў Варшаве яшчэ зімою.

Маўчок. Урэшце легам адказалі:

— Газабетон выпрабляецца ў Сольцу Куяўскім (Быдгаскае ваяводства). Дарагі, моў, транспарт, і...

(Працяг на стар. 5)

ГДР трынаццаць год

Трынаццаць год таму назад, 7 кастрычніка 1949 года ўтворана Германская Дэмакратычная Рэспубліка. Грамадскасць нашай краіны радасна адзначае гэту знамянальную гадавіну. Існаванне ГДР — дзяржавы рабочых і сялян — карэнным чынам змяняе польска - германскія суадносіны. Дзякуючы падтрымцы, аказанай Савецкім Саюзам камуністычным і прагрэсіўным сілам, на захад ад нашай граніцы ўпершыню ў гісторыі ўзнікла дружалюбная нам германская дзяржава.

Германская Дэмакратычная Рэспубліка з'яўляецца мірнай дзяржавай, будуючай сацыялізм пры цесным супрацоўніцтве з СССР і краінамі народнай дэмакратыі. Аб яе мірнай палітыцы сведчаць многія гістарычныя факты. ГДР 150 разоў прапанавала заходнегерманскаму ўраду розныя варыянты і спосабы мірнага вырашэння германскага пытання. Сярод гэтых шматлікіх прапаноў асаблівай увагі заслугоўваюць праекты непасрэдных перагавораў паміж абедзвюмі германскімі дзяржавамі, складзеныя з боку ГДР. І так, напрыклад, гэтым мэтам павінен быў паслужыць Германскі План Міру і звязаная з ім праграма — мінімум, запрапанаваная старшынёй Савета Міністраў ГДР Ота Гратэволем заходнегерманскаму канцлеру Конраду Адэнаўэру. Гэта праграма прадбачыла м. інш. навязанне дыпламатычных зносін паміж абедзвюма германскімі дзяржавамі. Нягледзячы на тое, што ўспамянутую праграму прамаўчалі ў Бон, Народная Палата ГДР у месяцы студзені г.г. яшчэ раз пацвердзіла яе поўную актуальнасць і гатоўнасць да перагавораў.

Зразумела, усе мірныя прапановы ГДР збываліся у Бон маўчком або адмовай, хаця міжнароднае значэнне германскай рабоча - сялянскай дзяржавы безупынна узрастае, і нават заходнееўрапейскія палітыкі ясна ўсведамляюць сабе, што далейшае ігнараванне ГДР да нічога добрага не давядзе.

Розныя шляхі развіцця двух германскіх дзяржаў: ГДР і ФРГ — дазваляюць аднак выразна выявіць змест іх замежнай палітыкі. З аднаго боку маем дачыненне з дзяржавай мірнай працы, міжнароднай дружбы і грамадскага прагрэсу — гэта ГДР. З другога ж боку бачым дзяржаву рэваншызма, нацыяналізма і мілітарызма — гэта ФРГ.

З вышэй сказанага насоўваюцца акрэсленыя вывады. Перш за ўсё, неабходна з усіх сіл умацоўваць Германскую Дэмакратычную Рэспубліку, садзейнічаць росту яе міжнароднага значэння і не дапусціць, каб Заходняя Германія была выкарыстана ў правакацыі да трэцяй сусветнай вайны, накіраванай перад усім супроць германскай рабоча - сялянскай дзяржавы.

Затым патрэбна зрабіць усё дзеля стварэння ўмоў для хуткага ўнутранага развіцця ГДР. Справа ў тым, каб германскія патрыёты не адчувалі сябе «бездапаможнымі сярод зграі ваўкоў», каб змаглі заўсёды разлічваць на падтрымку сацыялістычных дзяржаў, якія з'яўляюцца гарантыяй існавання і развіцця ГДР.

Менавіта такія вывады і з'яўляюцца галоўнай мэтай палітычнай дзейнасці СССР, Польшчы і ўсіх іншых краін народнай дэмакратыі. У сваіх намаганнях мірнага вырашэння германскага пытання звяртаем асаблівую ўвагу на тое, што палітыка рэваншу, якая з'яўляецца афіцыйнай ідэалогіяй бонскай дзяржавы, супярэчыць жыццёвым інтарэсам усіх немцаў і можа давесці народ толькі да згубнай ваеннай катастрофы. Да нявырашаных важных міжнародных пытанняў належыць справа падпісання мірнага дагавору з Германіяй і нармалізацыя на гэтай падставе сітуацыі ў заходнім Берліне.

Уладзіслаў Гамулка, выступаючы 4 снежня 1961 года ў Катавіцах з прамовай, прысвечанай германскаму пытанню, заявіў:

— «...Польскі народ моцна зацікаўлены справай падпісання мірнага дагавору з Германіяй таму, што гэта непасрэдна датычыць яго жыццёвых інтарэсаў і з'яўляецца асноўнай умовай умацавання і абароны міру ў Еўропе і ва ўсім свеце.»

Пры тым можна дадаць, што з цягам часу ідэя прызнання абедзвюх германскіх дзяржаў і падпісання мірнага дагавору знаходзіць штораз больш прыхільнікаў не толькі сярод нейтральных дзяржаў, але і на Захадзе. Напрыклад, у апошні час некаторыя амерыканскія палітыкі, што рэальна ацэньваюць сітуацыю прапануюць праграму, падобную да той, якую ўжо звыш 10-ці год прапануе ГДР. Незалежна ад далейшых лёсаў гэтага плана адно з'яўляецца пэўным: германскае пытанне будзе вырашана мірным шляхам, а ГДР атрымае лепшыя ўмовы для свайго развіцця.

УЛАДЗІМІР ЛАЗІНСКІ

Вінаград і кукуруза

У калгас імя Карла Лібкнехта у Чарнаморцы, недалёка ад Адэсы, я прыехаў якраз у добры час. Толькі пазаўчора распачаўся збор вінаграда. А калгас у Чарнаморцы славіцца па ўсёй аколіцы рознымі гатункамі вінаграда. Вядома, калгаснікі не забыліся папрасіць гасця з Польшчы зняць пробу. Спрабаваў, а як жа, надзвычайна смачны вінаград!

Але вінаград — гэта таксама і мільённыя даходы калгаснікаў з Чарнаморкі. Вінаград займае тут каля 250 гектараў. Ураджаі высокія. З аднаго гектара збіраюць 7,5 — 8 тон вінаграда. Толькі за перыяд аднаго года калгас імя Карла Лібкнехта ў Чарнаморцы атрымлівае 1 мільён рублёў даходаў ад продажу вінаграда.

Ці гэта шмат? Так, вельмі шмат. На астатняй плошчы калгаснікі разводзяць гародніну, гарбузы і дыні, бульбу і кукурузу. Даходы ад продажу гэтых культур (а ўраджаі ў гэтым калгасе адны з найлепшых у адэскай вобласці) складаюць паўмільёна рублёў. Калі параўнаць гэтыя два лікі, найлепш відаць, што калгаснікі маюць карысць з развядзення вінаграда.

Не думайце, аднак, што калгаснікі з Чарнаморкі забываюць, напрыклад, аб жывёлагадоўлі. Наадварот. Калгас настроіўся на развядзенне жывёлы, якая харчуецца галоўным чынам кукурузай і буракамі. У сярэднім ад адной каровы ў год надойваецца 3.400 літраў малака. Аднак ёсць у калгасе і такія даяркі, як, напрыклад, Марыя Ціваненка ці Наталля Лашкарова, якія дабіліся па 4200 літраў малака ад адной каровы.

Калгас імя Карла Лібкнехта з'яўляецца калгасам — мільянерам. А як жывуць калгаснікі? Вось іменна.

Калгас імя Карла Лібкнехта належыць да адных з першых у Савецкім Саюзе, якія перайшлі на сістэму штомесячнай заработнай платы. Зразумела, што гэта было магчыма толькі дзякуючы таму, што калгас меў высокія даходы.

Як выглядаюць заробкі калгаснікаў у Чарнаморцы? У сярэднім адзін зарабляе ў месяц ад 90 да 170 рублёў, г. зн прыблізна столькі ж, колькі зарабляе высокакваліфікаваны рабочы на фабрыцы. Акрамя таго, пад канец года калгаснікі атрымліваюць яшчэ ў натуры (у сярэднім): 800 кг пшаніцы, 500—600 кг вінаграда, 300 кг бульбы, 250 кг. гарбузоў і дынь. Працуюць калгаснікі па 7—8 гадзін у дзень.

Можна тут запытаць: што дае новая сістэма зарплаты калгаснікам з Чарнаморкі, а таксама і ў іншых падобных калгасах? Гаворыць аб гэтым рэпарцёру старшыня калгаса:

— Новая сістэма заработнай платы значна павысіла прадукцыйнасць працы калгаснікаў. Цяпер калгаснікі больш зацікаўлены вынікамі сваёй працы, хоць, як і раней, дбаюць і аб сваіх прысядзібных участках.

З кожным годам узрастае дабрабыт калгаснікаў з Чарнаморкі. Многія з іх будуюць сабе новыя дамы. Вядома, ім дапамагае калгас. Гэта дапамога выражаецца ў грашовых пазыках (ад 5 да 10 тысяч рублёў), будаўнічых матэрыялах (калгас дапамагае ў іх закупе). Калгаснікі, якія будуюць сабе дамы, бясплатна карыстаюцца калгасным транспартам.

Нядаўна ў Чарнаморцы пабудаваны клуб (адпаведнік нашага дома культуры). Без малейшага пераўвелічэння можна сказаць, што мець такі клуб не пасароміўся б не адзін горад. Калгас імя Карла Лібкнехта ў Чарнаморцы мае сваю бальніцу і дзве амбулаторыі. У Чарнаморцы

(Працяг на стар. 4)

Збор вінаграда ў калгасе імя Карла Лібкнехта.

ФУТБОЛ

Першая ліга ў мінулую нядзелю мела адпачынак. Аднак ён быў не для ўсіх ігракоў. На трох франтах змагаліся зборныя краіны з балгарамі. Асноўны склад, як можна было прадбачыць, прайграў у Сафіі 1:2. Затое паспяхова згуляла моладзь і юніёры. Першыя выйгралі 2:1, а другія — 3:2.

У другой лізе Кросна, згуляўшы з лідэрам Шамберкамі ўнічыю, выйшла на другое месца.

У трэцяй беластоцкай адбыліся нязначныя ператасоўкі. Замброўскія футбалісты, неспадзявана прайграўшы граевічанам, памяняліся трэцім месцам з беластоцкай Гвардыяй. Ломжа, перамогшы беластоцкіх тэкстыльшчыкаў з 7 месца пераскочыла на 5, а нурэцкі Гусар, выйграўшы з вялікім лікам у лапскай Пагоні, перамясціўся з 9 на 6 месца. Бельскі Тур, пацярпеўшы паражэнне ад элцкага Мазура, спаў з 6 на 8 месца, а сакольскі Сокал, згуляўшы ўнічыю з Чорна-Беластоцкай Скрою, з 8 месца апусціўся на 9. Дагэтуляшні аўтсайдэр Вармія памянялася месцамі з Пагоняй. Лідзіруе па-ранейшаму выразна Мазур.

У чэмпіянаце СССР пачаліся фінальныя гульні. Як вядома, у СССР ад трох год 22 каманды класа «А» (наша I ліга) падзелены на дзве групы. У фінальных гульнях за залатыя медалі чэмпіёнаў змагаюцца 12 каманд (па 6 першых з кожнай групы). Апошнія каманды аспрэчваюць права прабывання ў першым эшалоне. У клас «Б» (наша II ліга) выбываюць тры каманды. Каманды, якія сустракаліся ў папярэднім этапе, цяпер не сустракаюцца, а залічваецца ім вынік з папярэдніх гульняў. Гэтая двухступеньчатая сістэма не апраўдвае аднак сябе і даводзіць да парадоксаў. Вось у гэтым годзе алмаацінскі Кайрат, які ў выніку горшых суадносін у малых ачках не трапіў у залатую шасцёрку, дзе адразу па ліку ачкоў выйшаў бы ў лідэры, апынуўся раптам на шэрым канцы, які яму не гарантуе месцажыхарства ў першым эшалоне. За права на гэтую ж прапіску будзе змагацца таксама мінская «Беларусь». Беларуская каманда павінна ўтрымацца ў кампаніі найлепшых. Здаецца, другая падгрупа, у якой гулялі беларусы, была мацнейшая за першую. Ну, але ў футболе ўсё пабудавана на невядомых.

Аут

Юрый Дольд-Михайлик

БАРОН фон ГОЛЬДАРЫНГ

Адкрытыя размовы

ПЕРАКЛАЎ Хведар Асіпчук

Штодзень, выходзячы з замка, Генрых спадзяваўся сустрэць недзе на дарозе таго, каго так моцна чакаў. Ды дарэмна ён углядаўся ў твары прахожых. Вось і сёння — хутка мястэчка, а на дарозе ані душы! Толькі спераду маячыць постаць чорнасарочніка.

Дзіўна! Нешта вельмі знаёмае ў гэтых крыху згорбленых плячах. Няўжо?..

Генрых пачаў насвістваць музычную фразу з паланеза Шапена. Гэта ўмоўны знак на выпадак, калі трэба прыцягнуць да сябе ўвагу. Чорнасарочнік пачынае спыняцца. Параўняліся... Так — «антыквар»!

— У нас вельмі абмежаваны час і таму слухайце ўважліва, — кажа Генрыху яго спадарожнік. — Маем весткі, што недзе ў гэтым раёне размешчаны завод, на якім вырабляюць радыёапаратуру для самалётаў - снарадаў. Гэта і ёсць тая новая зброя, пра якую так многа гавораць і пішуць у газетах. Ваша заданне — даведацца, дзе ён, і любымі спосабамі здабыць чарцяжы або, як мінімум, даныя пра сістэму кіравання і даўжыню радыёхваль.

— Мне прапануюць перайсці на работу да службы СД і ўзяць на сябе ахову нейкага аб'екта, настолькі засакрэчанага, што нават начальнік СД не ведае, што там вырабляюць.

Спадарожнік Генрыха задумаўся.

— На прапанову не згаджайцеся. Справа ў тым, што на поўначы Італіі ёсць яшчэ адно прадпрыемства, якое вырабляе дэталі самалётаў - снарадаў. Але яно для нас менш важнае. Згадзіўшыся на прапанову, вы можаце пазбавіць сябе магчымасці выканаць заданне. Памятайце — за ўвесь час у вас не было задання важнейшага, чым гэта!

Адказырнуўшы, афіцэр - чорнасарочнік павярнуў у першы завулак.

Удзень, выбраўшы вольную гадзіну, Генрых зайшоў да Мілера. Мілер адразу працягнуў яму нейкую паперку. Гэта быў сакрэтны ліст ад непасрэднага начальства Мілера пры штабе корпуса, у якім катэгарычна гаварылася, што ахова завода цалкам пакладаецца на самога Мілера асабіста.

— А цяпер, калі пытанне пра ахову завода развязалася канчаткова і ў вас няма прычын скрывацца, ці не скажаце цяпер, Ганс, чаму вы так прагнулі пазбыцца адказнасці за завод?

— Разумееце, у чым справа: перад нашым прыездам на заводзе знайшлі камуністычную лістоўку. Ахова, як вы бачылі, такая, што мыш у шпарку не пралезе. А нехта пранёс праз яе лістоўку. Які ж вывад з гэтага можа зрабіць чалавек, які ўмее думаць лагічна? А такі, як зрабіў я: калі нешта трапіла на завод, то тым самым шляхам можна нешта перадаць і з завода! І гэтае «нешта» можа быць якраз тою таямніцаю, якую так пільна ахоўваюць. І адказваць за гэта давядзецца Мілеру!

— І вы, мой шчыры сябра, вырашылі падкласці мне такую свінню і ўгаварвалі ўзяцца за ахову!

— Не забывайце, Генрых, што гэты аб'ект пад асабістым наглядам генерал - маёра Бертгольда. З вас бы не спыталі так сурова, як мяне!

— Ну, Бертгольд для вас таксама зрабіў бы зніжку. За такую паслугу, што вы яму зрабілі...

— Ён вам сказаў? — Мілер нейк дзіўна глянуў на Генрыха.

(Працяг на стар. 4)

217 218 219

Літаратурная старонка
ТРЫБУНА ЛІТАРАТУРНАГА АБ'ЯДНАННЯ № 47

НОВЫЯ ВЕРШЫ

Віктар ШВЕД

БАЦЬКОЎСКІ ПАРОГ

Дзе б толькі мяне лёс не кінуў,
Забыць на хвіліну не мог,
Так блізкія сэрцу мясціны,
Любімы бацькоўскі парог.

Знаёмае ўсё тут з маленства,
Прырода, усмешкі людзей.
Аднак штораз менш падабенства
З тым, што аглядаў тут раней.

Дарогі, дарогі і тыя
Змяняюць свой від на вачах.
Уздоўж іх слупы — вартавыя
Трымаюць драты на плячах.

Пабег па дратах, як па жылах,
Пад стрэхі вясковыя ток.
Дзе цьмяна капцілка свяціла,
Святло залунала здалёк.

Чутны гул маматараў на нівах
І песні чутны мілы тон
Людзей працавітых, шчаслівых,
Збіраючых з ніў свежы плён.

О, колькі ж у вас прыгажосці,
Палі з ураджаем, лугі,
Мясціны маёй маладосці,
Бацькоўскі куток дарагі.

Дзе б толькі мяне лёс не кінуў,
З далёкіх і блізкіх дарог
Заўсёды знайду пуцявіну,
На родны, бацькоўскі парог.

* * *

ВЯТРАК

За вёскай, у полі, на ўзгорку,
Дзе ўецца гасцінец - бальшак,
Аб долі задумаўся горкай
Стары, спарахнелы вятрак.

«Найбольш адзінокі на свеце,
Аджыў, як відаць, я свой век.
З мяне насміхаецца вецер,
Пакінуў мяне чалавек.

Не рвуцца ў палёт мае крылы,
Шчаслівых не ўбачыць ім дзён,
Не хопіць напэўна ім сілы,
Каб з месца крануць мой жарон.»

Даўно перасталі ўжо людзі
Давозіць сюды абмалот.
Ды з кім ваяваць цяпер будзе,
Скажыце, фантаст — донкіхот?

* * *

НАД МОРАМ

Цалуе далікатна мора
Пясчаны бераг хваляй пеннай.
Ля неабсяжнае прасторы
Быў я ў бяскрайнім захапленні.

Пляж аддзяляўся жоўта - белы
Ад гладзі вадзяной бясконцай.
Разам з людскім сагрэтым целам
Купалася у хвалях сонца.

На пляжы весялосць, забавы,
Тут людзі ў водпуску, вядома.
Пакінуўшы свае ўсе справы
Прыехалі пазбыцца стомы.

Раптам знікае смех на тварах,
Сэрцы сціскаюцца балюча.
Ідзе на пляж, за парай пара,
Дзяцей грамадка невідучых.

Селі і ў мора са здзіўленнем
Глядзяць аслепшымі вачыма.
Марскіх хваль чуюць шапаценне,
Аднак убачыць — немагчыма.

За ручкі ўзяўшыся, шнурочкам,
Пайшлі ізноў крутою сцежкай.
На тварыках і ў сляпых вочках
Я ўгледзеў весялосць, усмешку.

Дзяцей тых напаткала гора,
Іх лёсу нельга перайначыць.
Прыехалі здалёк над мора,
Каб мора гэтага не ўбачыць.

НАШЫЯ ПРЫГАЖУНІ

Валасы ільняныя,
Вочы васільковыя,
Тварыкі румяныя,
Ручанькі здаровыя.
У працы не лянівыя,
У хаце непаседлівы,
Для людзей зычлівыя
І надзвычай ветлівы.
Заўжды служаць радаю,
Шчырай дапамогаю.
Яны ніц не падаюць
Прад бурай-трывогаю,
Пад цяжкою ношаю,
Пад жыцця нагрузкаю.
Прыгажуні нашыя,
Кветкі беларускія.

Вінцук САВА

СЭРЦА МАТКІ

Зімны вецер прадувае праз шчыліны страхі. Цёмная, непагодная майская ноч. Тайком ад сям'і Галя пакінула цёплы ложак і ўзлезла сюды на гару. Разаслаўшы пасцілку і прыкрыўшыся старой вопраткай, курчылася ад болю, які разрываў нутро.

У хаце спакойна спяць шасцёра дзяцей і бязглузды муж. Спіць спакойна, яму і ў дзень галава не баліць, як пракарміць дзяцей. Усё на галаве Галі.

Галі не пашчасцілася ў жыцці. Выйшла замуж за ўдаўца — на трое дзяцей. Выбіраць не прыходзілася — сама мела дзіця. За гэткую лепшы не схопіцца. Муж спакойны, хваравіты зарабляў не многа. Затое Галя працавала, як мурашка. Яна з выгляду прыпаміналa мурашку: маленькая, рухлівая, хвіліны спакойна не пасядзіць, усё круціцца.

На яе кволыя плечы лёг у асноўным цяжар утрымання немаленькай сямейкі. Жылося нялёгка, але галоднымі не былі і босы - голы ніхто не хадзіў.

А пасля — сям'я павялічылася, заробкі не паспявалі за патрэбамі. Бяда пачала заглядаць у дом. Часам трэба было пазычыць кошык бульбы, каб накарміць сям'ю. Дзеці хадзілі босыя і абдзёртыя.

Муж знікаў з дому і не раз вяртаўся п'яным. Праўда, працвярозіўшыся, біўся ў грудзі і абяцаў папраўу, але хутка ўсё паўтаралася нанова. Часам прапіваў увесь скромны заробак.

Галя выбівалася з сіл. Было немагчыма цяжка. На дадатак увосені трэба было пакрыць страху, якая згніла. Узяла пазычку, якую трэба было штомесяц сплачваць.

І ў гэтым часе зноў цяжарная. Зверылася мужу.

«Дасць Бог дзяцей, дасць і на дзяцей», — бестурбостна адказаў той. Каб хто больш сур'ёзны гаварыў гэта, можна было падумаць, што наругаецца.

Не раз прыходзіла думка пазбыцца цяжарнасці. Але або работа пільная надаралася, або іншыя клопаты перашкаджалі, не прыбралася.

Муж, здавалася, забыў пра гэту размову. Перад іншымі ўкрывала цяжарнасць. І з гэтым мусіла ўправіцца сама.

І цяпер, калі яна корчыцца ад холаду і болю, муж спакойна спіць у хаце. Галя заціскае зубы, каб не крычаць і толькі ціхі енк вырываецца з вуснаў. Эх, хутчэй бы гэта скончылася.

І хіба не меншы ад гэтага боль выклікае думка, што зрабіць з дзіцём, калі і без яго, хоць ты галаву ў пятлю саджай.

Як жа было б добра, каб нарадзілася нежывое. Працавала цяжка да апошняга дня. Не раз падымала цяжкія мяшкі, якія не кожнаму мужчыну былі б пад сілу. Хай бы нарадзілася нежывое!

Зноў схапіў страшэнны боль, аж пацямнела ў вачах. І раптам палягчэла. Яе абудзіў да прытомнасці піск дзіцяці.

«Жывое!» — з расчараваннем падумала яна. Галю схапіў страх за будучыню ўсёй сям'і і адначасова злосць на безтурботнага мужа.

«Не, гэтак немагчыма, трэба з гэтым скончыць!» Сарваўшыся, схапіла ў рукі слізкае піскліваае стварэнне. Сціснуць горла і зараз будзе па ўсім. Кінула дзіця на пасцілку.

Жаласлівы крык дзіцяці пранік у сэрца. Рукі мімаволі апусціліся. «Яно ж на свет не прасілася!» — мільганула думка.

Скупы свет хмурнай майскай раніцы пранікаў праз акенца шчыта хаты. Глядзела на чырвоны, паморшчаны, старэчы тварык, выкрыўлены плачам.

«Зусім, як бацька, — падумала Галя. — І таксама нічога не думае. Чакае, што нехта за яго ўсё зробіць. А я ўжо не маю сілы. Лепш бы памерці разам з гэтым дзіцём.»

Зачыніла вочы, уяўляючы сябе ў труне. Як добра ні аб чым не думаць, ні аб чым не клапаціцца, заснуць бы так і не абудзіцца!

Унізе — глухі, ледзь чутны кашаль. Пэўна, абудзіўся муж. Зараз усе будуць уставаць, заўважаць, што яе няма, пачнуць шукаць. Не, нельга даўжэй ляжаць. Але што зрабіць з дзіцём? Яно папіскваe, уздрыгваючы ад холаду.

«Будзе праклінаць бацькоў за тое, што на свет пусцілі, — падумала. — Лепш хай памрэ. І самой жыць не хочацца.»

Устаўшы, выняла з куфра чыстыя пялёнкі. Закруціла дзіця і прысыпала ў кутку кастрыцай. Кут заставіла чыстай скрынкай і зышла з гары.

Хоць у галаве кружылася, а перад вачыма лёталі чырвоныя плямы, яна прыгатавала для сям'і снеданне і пайшла да суседа садзіць бульбу.

Носячы цяжкі кош, напоўнены бульбай, клала па бульбіне ў баразну. Цяжкі кош, як бы напоўнены не бульбай, а жалезам, не лягчэе, хоць бульбы павалі ўбывае.

Выразна пачула жаласлівы піск, уздрыганула, агледнулася кругом. Не, гэта толькі піск мышкі, якой бязлітасны плуг папсаваў норку.

«Беднае, сплыве крывёй, згіне ад холаду», — шаптала сэрца маткі.

«Так лепш будзе — для яго і для сям'і, — пацяшаў іншы голас, — яно ж яшчэ нічога не ўяўляе».

Зноў ёй прычуўся плач дзіцяці. Галя затрымалася, паставіла кошык, гатова бегчы дамоў, ратаваць дзіця.

Плуг аддаляўся штораз больш. Гаспадар затрымаў каня і аглянуўся. Галя прыпомніла, што яна садзіць бульбу. Вырасце бульба і яна дастане за сваю работу. Будзе чым накарміць сям'ю. А яно не званае, пакінутае, не пражыве нават гэтага майскага дня.

Галя спяшаецца, каб дагнаць каня. А ногі робяцца нейкія мяккія, як з ваты. Поле пачынае кружыцца каля яе. Зямля каля яе рассоўваецца і яна ляціць уніз, мусіць у пропасць без дна. Усё знікае, расплываецца, як імгла.

Калі адчыніла вочы, усё кругом было белае. Апрануты ў белы халат да яе падыходзіць доктар. Яна ў бальніцы.

Моўчкі глядзіць на доктара і не можа здабыцца на слова. Доктар бачыць пытане ў яе вачах.

— Дзіця тут, яно чуецца добра, — паясняе.

Шорсткі голас доктара сплывае, як аліва, на ўзбураныя марскія хвалі, супакойваючы ўзбураную стыхію думак.

ФЭСТ

Цень Візантыі ў пошуме клёнаў, бяроз. Гнілыя дранкі зеляненюць мохам у месячнай бледнаце. Капліца. Стырчыць праваслаўе над злежаным пяском магіл. Асколак Русі ля падножжа дзевятай хвалі ўбогіх пагоркаў.

Матчын енк і плач дзіцяці тоіцца ў чорнай выспе зеляніны, заціснутай каменным абручом ля падножжа дзевятай хвалі ўбогіх пагоркаў. Маці забрала з сабою горыч жыцця. Краскі свету ў вачах дзіцяці рассыпаліся ў прах. Топчуцца і поўзаюць па іх сваякі ў экстазе — госці фэставай традыцыі.

Экстаз разменены на дробныя сумы, графік малебенаў па чарзе кідае на калені жывых да позняга вечара. З цемнатой наступае фаерант...

Гора хаваецца ў бяссоннай начы. Спачуванне храпе здаровым сном да світання.

САКРАТ ЯНОВІЧ

ЯША БУРШ

Матуля
я хацеў бы быць
праменьчыкам
і цалаваць твае плечы
як згінаюцца працаваць

хацеў бы быць вадой
і змываць пот
з твару
і грудзей

а зімою вайлаком
схаваць ногі
ад марозу

і вострым скальпелем
каб выцягнуць
занозу неудач

маршчынкай роздуму
у працы
і шчырай усмешкай
у бесклапоцці

маім шчасцем
быць з Табою
у думках
сэрцы
у надвячэрняй
пазалоце

ТРОЙЦА

(Працяг са стар. 1)

нічога. Ні плуга, ні бараны; ні каня, ні каровы, ні парсюка, ні авечкі. Узяў дзяржаўную пазыку. Гэта памагло стаць на ногі. Але пазыку трэба сплачваць. Адкуль узяць грошай? Харытанюк адразу выкарыстаў дабрадзействы кантрактацыі. Ужо ў першым годзе свайго гаспадаравання закантрактаваў 2 гектары гароху. Аплацілася з навязкай. Даход перавысіў нават яго спадзяванні. Потым кантрактаваў і другія сельскагаспадарчыя культуры — перш за ўсё лён і буракі. Быў першым у вёсцы сярод тых, хто ў такім шырокім маштабе карыстаецца дабрадзействамі кантрактацыі. Зрэшты, не толькі ў тым. Ён першы пачаў сеяць паіржышчавыя культуры, ён першы дацаніў вартасць кукурузы і першы ў вёсцы залажыў сілас.

— Тады мне не ўдалося, — апавядае са смехам. — Чатыры гады таму зрабіў я сілас з бурачанага лісця. Зімою занёс каровам, а яны нават не паглядзелі на гэты прысмак. Прышлося выкінуць у гной.

Гэта аднак не зламала яго. Найперш звярнуўся за парадай да адпаведнай літаратуры, а затым да мясцовага агранома.

АГРАНОМ

Альбін Завада, пакуль стаў раённым аграномам, працаваў кіраўніком ПГР-у Вандалін, які знаходзіцца недалёка ад Андрыянак.

Зараз апякуецца ўсімі вёскамі, якія распалажаны ў межах Андрыянскай ГРН. Ёсць іх 5. У кожнай — сельгасгуртoк. Найбольш моцны ў Андрыянках. Належыць да яго 36 членаў, якія карыстаюцца двума трактарамі з поўным камплектам дадатковых машын. Андрыянскі сельгасгуртoк існуе ўжо чацвёрты год.

Альбін Завада жыве ў новай, 2 гады таму пабудаванай агранамоўцы. Жыве, але... не заседжваецца. Сведчаць аб тым вынікі. Напрыклад, ураджайнасць збожжавых культур павысілася з 8 цэнтнераў у 1958 г. да 18 цэнтнераў у 1961 г. Да бягучага года структура пасеваў укладалася больш менш так: на збожжавыя прыпадала 60%, матылькозыя 12%, а прапашныя — 15%. Зараз: збожжавыя — 50%, матыльковыя — 22% і прапашныя — 19%. Прычым, значная ўвага звяртаецца на пашырэнне плошчы засеваў пшаніцы і ячменю коштам жыта і бульбы. Асабліва шмат зямлі прызначана пад пшаніцу і ячмень у Секлюках, Пятрове і Траянах.

Механізацыя апрацоўкі зямлі дазволіла зменшыць на 22 штукі колькасць коней.

Адначасова значна ўзрасло зацікаўленне розната роду штучным угнаеннем. Каб аблегчыць сялянам яго атрыманне, сельгасгуртoк у Андрыянках наладзіў даставу непасрэдна з завода. Штучнае ўгнаенне прыходзіць ў Бельск вагонам, а гурткоўцы пад'язджаюць трактарам і непасрэдна адвозяць у вёску. Кошт адной тоны пры такім транспарце ўзрастае ледзь на некалькі залатых, але сяляне не трацяць часу і дастаюць угнаенне адразу на панадворак.

Зімою, калі няма што рабіць у полі, аграном Альбін Завада вядзе курсы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Адна з яго курсантак, Крыстына Ваўжынюк, у мінулым годзе была нават узнагароджана за высокія дасягненні ў гадоўлі пародзістых курaнят.

* ✲ *

Вось такая гэтая **тройца.** Між іншым таксама іх заслуга і ў тым, што калісьці раздзеленая вёска аб'ядналася ў адну згодную сям'ю; забыла аб няслаўным мінулым і зараз, дапамагаючы ўзаемна адзін другому, усе разам стараюцца як найбольш умела гаспадарыць.

Праваслаўныя далей ходзяць у царкву, а католікі засталіся католікамі. Аднак няма ўжо паміж імі калішняй варожасці. Калі католікі арганізуюць танцы ў час свайго свята, ахвотна ў іх удзельнічаюць праваслаўныя. Калі праваслаўныя святкуюць, католікі таксама. Адны да другіх ходзяць у госці, на хрэсьбіны і на вяселлі, жэняцца адны з другімі. У Андрыянках проста людзі жывуць дружнай сям'ёй.

ВІКТАР РУДЧЫК

На здымку кіраўнік школы Эдвард Рытэль.

ВІНАГРАД І КУКУРУЗА

(Працяг са стар. 2)

працуе філіял музычнай школы з Адэсы, дзе вучыцца 85 дзяцей калгаснікаў.

✲

Што ж, мабыць, трэба закончыць рэпартаж так, як і пачынаўся: смачным чарнаморскім вінаградам, які ў гэтым годзе ўраджай? Лепшы, як у мінулыя гады?

— Гэты год, — адказвае брыгадзір Кацярына Сергіенка, — не будзе адным з найлепшых. Вінаград даспявае пазней, чым у мінулыя гады.

Брыгадзір Кацярына Сергіенка.

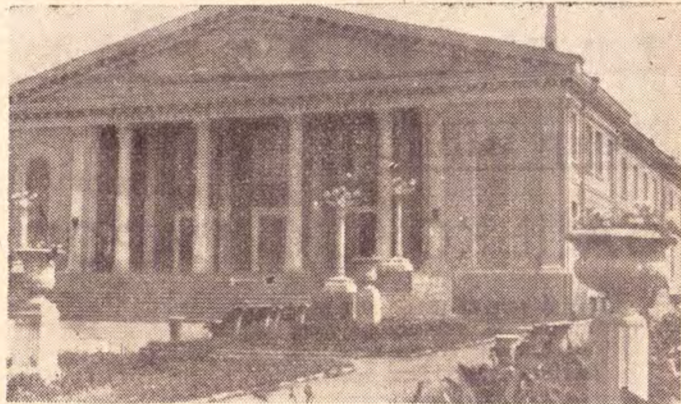
Аднак ураджай будзе не такі ўжо дрэнны.

Развітваючыся з калгаснікамі з Чарнаморкі, я пачуў:

— Перадайце прывітанне ад нас польскім спулдзельцам. Жадаем ім найлепшых дасягненняў у працы.

Дзякуем.

С. СВЕРАД
фота аўтара

Палац культуры ў Чарнаморцы.

З пісем землякоў

Паехаў, Віця, вучыцца

Снілася, што стукаеш у дзверы, плачаш: «Адчыні мама!» Але я не магу падняць рукі, адсунуць засоўку...

Прачнулася, світала на двары. У коміне вецер дзіка рагоча, шамаціць у страсе. Агарнула нядобрае прадчуванне.

Мой сынок! Паслала табе пачку з сушанай каўбасою, якую так любіш, паклала таксама два сыркі, дзесяць вараных яек, палавіну шынкі і груш з той старой грушы, што за гумном расце. Пэўна, не маеш волі ў гэтым школьным інтэрнаце? Ды якая ж там можа быць казённая яда?

Асцерагайся, дарагі электрычнага току. На тым тыдні канцавога Юліся ледзь не забіла ім, майстраваў штосьці ў дратах, бо радыё новае купіў, сам захацеў падключыць. Антоля расказвала, што Юлісь і цяпер не кожную работу зрабіць здолее. Плечы і спіна баляць. Зверху ды на гаршчкі кухонныя, нібы, падаў. Вось.

Глядзі, Віценька, не падлезь пад самаход. Пазаўчора гаёвы з Копнай Гары праязджаў веласіпедам праз вёску ды Антолю чутанькі не раз'ехаў, спадніцу чымсьці падраў ёй і вядро малака вылілася.

Калі атрымаеш усё, прыхавай добранька ў чамаданчык і замкні ключыкам, а то ўкрадзе будзь немач ліхая. Памятаеш, вясною на кірмаш ездзіла і дваццаць злотых з кішэні выцягнуў хтосьці ў краме. Хуліганаў усякіх па вуліцах шляецца — толькі і палпільноўваюць.

Хоць не біся з нікім, сыночак, бо пакалечыць могуць аднаго і захварэеш. Васілёва вяселле нядаўна адбывалася, нават перагародкі ў хаце раскідалі, каб сталоў болей змясцілася, — у нас пасуду, крэслы пазычалі. Аўтобус да шлюбу нанялі. Калі прышлося дарыць маладых, цесць адрокся ад свайго слова і не даў гумавіка ў пасаг. Сват лаяцца пачаў, старшы дружбант выкрыкнуў, каб Васіль на развод падаў з месца, а музыкант швырнуў агурком у васілёвага швагра, які хваліўся, што ўжо адну «Яву» разграхатаў і хоць заўтра можа купіць другі матацыкл. Бойка разгарэлася такая, што калі б міліцыя ранкам не прыехала, невядома чым скончылася б. І маю пасуду пабілі, і Васілю аперацыю робяць на патыліцы.

Шануй сябе, адзявайся цёпла. Апрані свэтрык, летнічак і пінжак, каб не прастыў. Купім чаравікі моцныя, штаны яшчэ адны я пашыю хутка, вушанку прышлем.

Восень халодная наступіла. Дождж крапаціць па шыбах цэлымі днямі. Прыдзе бацька ўвечары з малацьбы ды гатаваць нічога не хочацца. Няма цябе, няма каму! Талкуем — гадаем, як жывеш у чужых людзей?

Пакрова ўжо мінавала, а пісьма ад цябе не чуваць. Паштальён кажа, што ты, Віця, мабыць, не напісаў яшчэ пісьма, таму і не прысылаюць яго нам. Але я не веру яму. Чула, як смяяўся ён да суседкі:

— Пра Віцьку ўсё думаюць, чыста памарнелі. Шлюць пачку за пачкай. Маладому толькі і трэба гэтага. Нябось, каб было холадна і галодна, раз — два напісаў бы пісьмо.

Адоль КАСТРЫЦА

(Працяг са стар. 2)

— Я даведаўся пра гэта ад Лорхен. Сёння я атрымаў ліст, у якім ёсць радкі, што датычыць непасрэдна вас.

Генрых выняў ліст, адшукаў патрэбнае месца і голасна прачытаў:

«Апрача падзякі таты, перадай гер Мілеру падзяку і ад мяне асабіста. Ён ведае за што».

Мілер здаволена ўсміхнуўся.

— Вы здагадваецеся, за што мая будучая жонка перадае вам падзяку?

— Ну, вядома. А вы?

— Было б дзіўным, калі б у Лорхен былі таямніцы ад мяне! — упэўнена адказаў Генрых.

— О, які я рады, што вы так гэта ўспрынялі! Згодзіцеся, што гэта была чыстая работа!

Генрых адчуў, як усяго яго прасякае ўнутраны холад.

— Вы майстар на такія справы, хоць не ўяўляю, як вы ўсё гэта арганізавалі.

— З таго часу, як генерал - маёр прыслаў мне ліст, у якім прапанаваў прыбраць мадэмуазель Моніку, не арыштоўваючы яе, я заўсёды трымаў напагатове грузавую машыну. Дык мадэмуазель так часта ездзіла веласіпедам!

— Так, — ледзь стрымліваючы сябе, сказаў Генрых.

— Я нават не спадзяваўся, што ўсё станецца так

проста. Таго дня, як вы паехалі ў Парыж, мадэмуазель таксама збіралася кудысьці падацца, бо да сядзення веласіпеда была прывязана невялічкая торбачка з яе рэчамі. Калі мне паведамілі, што яна ад'ехала ад гасцініцы, я мігам кінуўся следам за ёю... Я выратаваў вас ад сур'ёзнай небяспекі. Бо калі б мы арыштавалі гэту партызанку, пляма лягла б і на ваша імя.

Генрых сядзеў моўчкі і заціскаў зубы. Вось яно, страшнае выпрабаванне! Хоць бы зайшоў зараз хто і адвярнуў ўвагу Мілера.

Нібы ў адказ на крык яго сэрца, зазваніў тэлефон. Мілер узяў трубку.

— Слухаю!.. Так, ён тут... перадаю трубку.

Генрых схапіў працягнуту яму трубку. Мяккі, знаёмы голас Лютца прывёў яго да свядомасці.

— Ужо іду!

Кінуўшы трубку, Генрых хутка пайшоў да дзвярэй, але на парозе, перамогшы сябе, на момант спыніўся.

— Прабачце, забыў развітацца. Чамусьці спешна выклікае Еверс...

Калі знікла неабходнасць вытрымліваць уважлівы позірк Мілера, Генрых адчуў, што яго пакідаюць апошнія сілы. Давялося сесці на лаўку ў скверы, пачакаць, пакуль перастануць трасціся ногі і крыху пасвятлее ў галаве.

— Гер обер-лейтэнант, што з вамі? На вас жа

твару няма! — здзівіўся Еверс, убачыўшы свайго афіцэра для спецыяльных даручэнняў.

— Вы захварэлі, Генрых? — турбаваўся і Лютц, што быў у кабінеце генерала.

— Так, я адчуваю сябе вельмі дрэнна, — прызнаўся Генрых.

Тады ніякіх размоў пра справы. Ідзіце да сябе і лягайце ў ложка. А вы, гер Лютц, неадкладна паклапаціцеся пра лекара, — загадаў генерал.

Лютц з свайго кабінета пазваніў Курту і выклікаў машыну. Потым пачаў званіць у шпіталь.

— Я папрашу, каб прыехаў сам Маціні. Ён ведае цябе з маіх слоў і хоча з табой пазнаёміцца.

Генрых не адказваў.

— Ды што з табою? — Лютц падышоў да Гольдрынга, і зірнуў яму ў твар. — У цябе слёзы на вачах!

— Карл, ты ведаеш, хто забіў Моніку? Мілер! Не выпадкова наскочыў, а спецыяльна. Трымаў для гэтага грузавік...

— Божа мой! Няўжо гэта праўда?

— Ён сам мне прызнаўся толькі што.

Неўзабаве Генрых быў ужо ў замку. Прыблізна за гадзіну прыехаў Маціні.

— У такім узросце хварэць — гэта злачынства, барон!

— Я цалкам здаровы!

Маціні ўзяў Генрыха за руку і намацаў пульс.

У БЕЛАСТОЦКІМ ПАДПОЛЛІ

ДАВАЙЦЕ, ХЛОПЦЫ, ПАЧЫТАЕМ

У 1932 годзе Піліп Кізевіч разам з сям'ёю пераехаў у Беласток. Жылі ў доме пры вуліцы Зетраковай 19.

Аднойчы пастукалі ў дзверы.

— Уваходзьце!

Уваходзяць гродзенскія дэфензіўшчыкі Скірмунт і Шока.

— Добры дзень, пане Кізевіч! Як бачыце, знайшлі мы вас і тут. Што добрага чуваць?

— Дзякую за памяць, — Піліп з'едліва ўсміхнуўся. «Перадаюць, значыць, маю справу беластоцкім шпікам,» — падумаў.

— О, нават сочкі папіваеце? Добра пану жывецца, — Шока падышоў да акна, дзе стаяў слоік з ягадамі.

* ✲ *

Вясёлыя зімовыя кудзельніцы! У хаце Язэпа Грэся ў Пясчаніках, чутны людскі гоман, смех і... цурчанне калаўроткаў. Тут падросткі, моладзь і старэйшыя.

— Давайце, хлопцы, пачытаем, — кажа Жэнік Майсак.

— Ага, учора абяцалі расказаць нам аб паўстанні Кастуся Каліноўскага, — бялявы хлапчук Вася пачаў уціхамірваць сваіх аднагодкаў.

Жэнік пазірае ў бок Піліпа Кізевіча. Хвалюецца.

Разышліся позна. Ваську доўга сніўся ў тую ноч Каліноўскі — волат, велікан з доўгай чорнай барадою, якога з усіх бакоў абступаюць «гранатовыя» паліцыянты — лезуць яму на плечы, грудзі. Каліноўскі страсянецца і яны падаюць, бы мухі, хапаюцца за палкі. Ды што, калі сягаюць яму, Каліноўскаму, усяго да каленяў...

Піліп Кізевіч хваліў Жэніка.

— Ваш гурток самаадукацыі добры. Я задаволены. Але вось што — асцеражней абыходзьцеся з тымі дзяцьмі, якія ходзяць у школу. Ведаеце, каб не прагаварыліся яны дзе не трэба аб вашых «вечарынках». Хопіць, калі зацікавіце іх толькі беларускай мовай і літаратурай. Арыфметыкі ці геаграфіі іх настаўнікі вучаць.

— Разумею.

— Заўтра наладзьце дыктоўку. Рабіце так, каб ніхто з маладых не здагадаўся, што гэта спецыяльна арганізаваная дзейнасць, што ўдзельнічае ў гуртку самаадукацыі.

— Скажу: спрабуем, хлопцы, хто правільней перапіша пад дыктоўку ўрывак з паэмы «Новая Зямля» Якуба Коласа?

— Можна і так.

Піліп Кізевіч, беларускі настаўнік - канспіратар, пакрочыў зімоваю дарогаю. У платах трэскаў лютаўскі мароз.

Мінула некалькі дзён. Кізевіч апынуўся ў Навасёлках. З некалькімі партыйцамі абмяркоўвалі дзейнасць мясцовага гуртка самаадукацыі.

— Паліцыя пачынае звяртаць увагу на нашы сходкі.

— Трэба арганізаваць нейкае «прадстаўленне». У выпадку чаго-небудзь будзем тлумачыцца, што рыхтуем «смешную сцэнку».

— Прапаную п'есу «Пярэстая Красуля» або «Мікітаў лапаць».

За акном змяркалася. Раптам у хату ўбягае засопшыся дачка гаспадара.

— Да нас ідуць паліцыянты, пытаюць пра вас!

Кізевіч схапіўся з лавы, прысеў за кроснамі. Увайшло іх двух. У кухні жанчыны снавалі пражу.

— Ці не прыходзіў да вас такі адзін надта разумны чалавек?

— Пане, хто ж да нас, цёмных, хоча заходзіць? — сакочуць жанчыны.

— Ну, а ў вёсцы ніякага незнаёмага не заўважылі?

— Па-за вамі нікога, паночкі, не бачылі.

Праз бакавыя дзверы Піліп Кізевіч выбраўся ў агарод. Брыдучы ў снегавых гурбах, дабег да гумна. Агляну́ўся. Пуста навокал. Крынкаўскім гасцінцам дайшоў да Каралёвага Мосту.

На беластоцкай шашы вынырнулі са змроку сані.

— Вы куды, дзядзька, едзеце?

— У Беласток.

— Падвязіце мяне.

— Сядай, сынок.

Глуха гудзіць пушча, падувае сыры ветрык. Будзе адліга.

* ✲ *

Санацыйныя ўлады не дазвалялі арганізоўваць беларускія школы. Кіраўнічы актыў Галоўнай Управы ТБШ, членам якой з'яўляўся і Піліп Кізевіч, прадпрыняў нелегальную акцыю арганізавання т. зв. канспірацыйных школ пры дапамозе вясковага актыву КПЗБ. На працягу 1933—35 гадоў Піліп Кізевіч кантраляваў такія школы (гурткі самаадукацыі — с. я.) у Навасёлках, Пясчаніках, Дзернякове, Мялешках, Белявічах на тэрыторыі Беластоцкага павету.

САКРАТ ЯНОВІЧ

АПЕТЫТ ПРЫХОДЗІЦЬ З ЯДОЮ

(Працяг са стар. 1)

шматзначна намякнулі (паведамілі!), што цэны на цэглу даўно зменшаны...

У Беластоку разгневаліся.

— Адлегласцямі не выкручвайся! Напрыклад, большасць цэглы прывозіцца аж з Кашалінскага і Апольскага ваяводстваў, а яе цэны вышэйшыя, чым у нашых мясцовых цагельнях.

Навучаныя горкім вопытам, на 1963 год склалі скрамнейшую заяўку — на 45.700 тыс. адзінак газабетонных пустакаў. Не павінны перапалохацца?

— Дай Бог, каб далі хаця з палавіну... Хочуць цэглу болей распрадаць, — даверліва сказалі мне ў беластоцкім ВЗГС-е.

Выходзіць, цэгла старэе памалу. Газабетон нарадзіўся — ды вельмі ж умудронае імя.

2 × ЗАБАРОНА

Забараняецца крыць дах саломаю. Толькі чарапіцаю — усюды чарапіцаю, усё чарапіцаю. Яе транспарты доўга не залежваюцца на складах ПЗГС-аў. Купіш або і не паспееш купіць. Узяліся за арганізацыю вясковых калектываў прадукцыі будаўнічых матэрыялаў. Мала. Знайшліся індывідуальныя майстры, пакуплялі дахаўчаркі, робяць чарапіцу па заказу. Мой знаёмы, Славік Красько з Махнатага ў Гайнаўскім павеце, казаў:

— З продажам не бяда, паспявай толькі рабіць!

Але старэе цэгла, старэе і чарапіца. Лепшыя (лягчэйшыя) этэрніты плоскія і хвалістыя. Зноў, цяжка іх набыць — «мізэрныя» прыдзелы. Згодна з пагаворкаю: «Добрага панямногу».

Забараняюцца бяспланавыя будоўлі. План і дазвол афармляе павятовы аддзел архітэктуры. У ВЗГС-е не ўлічылі гэтага і маюць цяпер, так сказаць, прыемныя клопаты, у якіх ніхто ўжо не папракае, крытыкуе. Застаюцца сур'ёзныя лішкі цэменту (14.913 т.) цэглы (7.362 шт.), вапны, толю (папы).

Абавязак планавага будаўніцтва паменшыў яго тэмп. Дакладней, паменшыў лёгкадумнае і «дзікае» будаўніцтва. А з тэмпамі не бяда, паказчыкі растуць хутка. Можна зрабіць параўнанне з папярэднімі гадамі.

У Гайнаўскім павеце ў 1960 г. прадана 1.114 тыс. цэглы і 3.420 т. цэменту; у 1961 г. — 1.526 тыс. цэглы і 5.753 т. цэменту, а за II-гі квартал г.г. ужо 616,2 тыс. цэглы і 1904,1 т. цэменту (красавік, май, чэрвень). Падобныя лічбовыя прапорцыі і ў Сямяціцкім, Беластоцкім, Сакольскім, Дуброўскім паветах, крыху слабей на Бельшчыне.

АЛЯКСАНДР АНТАШЭВІЧ

У ТЭАТРЫ ІМЯ А. ВЯНГЕРКІ
ФАНТАЗЫ

Юзэф Чарняўскі (злева) — Жэчніцкі і **Яцэк Брык** — Фантазы.

Новы сезон беластоцкі тэатр распачаў п'есай «Фантазы» Юліюша Славацкага. Прыгожая (як усё Славацкага) поўная прастаты і чалавечнасці гісторыя з часоў, калі Польшча (правільней частка яе) знаходзілася пад царскай уладай.

Сям'я графа Рэспекта. Бацькі і дочкі. Першыя дзеля ратавання гонару роду гатовы выдаць за грошы сваю дачку Д'янну замуж за балбатуна графа Дафніцкага (Фантазы), і тая ж Д'янна — чулая на крыўду і няспраўядлівасць, сэрцам адданая бедным. Яна кахае з узаемнасцю выгнанніка Яна, сасланага царом у Сібір у салдаты.

Урэшце, постаць рускага маёра Вальдэмара Гаўрылавіча, асабліва хвалюючая ў канцы, у гадзіне смерці, калі ён аддае ўсе ашчаднасці свайго жыцця, каб граф Рэспект згадзіўся аддаць Д'янну за Яна. Графу грошы і былі найважнейшыя. Тым больш, што і Фантазы, шчыра парушаны высакароднасцю маёра, звяртае Д'янне слова.

Рэжысіраваў п'есу дырэктар тэатра **Ежы Зегальскі.** Салідная, закончаная работа.

Сцэнаграфія — **Рышард Кузышын.**

У важнейшых ролях: граф Рэспект — **Еўгеніюш Дзеконскі.** Яго жонка — **Вітольда Чарняўская,** Д'янна — **Тэафіля Заглабянка,** Стэла, яе сястра — **Эва Навроцкая,** граф Фантазы Дафніцкі — **Яцэк Брык,** Жэчыцкі, яго прыяцель — **Юзэф Чарняўскі,** графіня Ідалія — **Карына Васькевіч,** маёр — **Станіслаў Яшкоўскі,** Ян — **Зігмунт Навроцкі.**

вл

— Мне не падабаецца ваш выгляд. Вам трэба адпачыць. У вас для гэтага тут цудоўныя ўмовы: раскошны парк, пад бокам рэчка. Дарэчы, вы не рыбак? Тут водзяцца цудоўныя фарэлі. Гэта для вас найлепшае лякарства. У мяне ёсць адзін пацыент, маёр Штэнгель, дык ён амаль кожны дзень бегае берагам рэчкі і цягае фарэль.

Курт адвёз Мацін у мястэчка і вярнуўся адтуль з вудачкамі і іншымі рыбацкімі прыладамі, якія па даручэнню обер-лейтэнанта купіў у мясцовых крамароў.

Вечарам прыйшоў Лютц.

— Слухай, Генрых, — сказаў ён, — я хацеў бы цябе спытаць:. хто я табе, сябра ці звычайны знаёмы?

— Калі ва ўсёй нямецкай арміі ёсць чалавек, з якім мне заўсёды прыемна і хочацца размаўляць, дык гэта гаўптман Карл Лютц, якога я лічу сваім шчырым сябрам.

— Тады, на правах сябра, я табе скажу вось што. Ты выхаваны, культурны і, мне здаецца, гуманны чалавек. Але часам твае ўчынкі проста незразумелы для мяне. Ну, на якога чорта табе патрэбна сяброўства з Мілерам і Кубісам? Навошта ты, кахаючы Моніку, заручыўся з дачкою Бертгольда?

Як дорага даў бы Генрых за права на звычайную людскую шчырасць! Ён верыў Лютцу, паважаў яго за добрае сэрца, быў перакананы ў шчырасці яго

223

дружбы. І ён не мог нават намякнуць яму на тое, што кіруе ўсімі яго ўчынкамі.

— Відавочна, Карл, у мяне ёсць нейкая авантурыстычная жылка, якая спакушае мяне гуляць з агнём. Але даю табе слова, нічога несумленнага я яшчэ не зрабіў, і, спадзяюся, ніколі не зраблю. Калі ты мне верыш, то прымай мяне такім, якім я ёсць.

— Але як жа ты цяпер думаеш сабе аб узаемаадносінах з Лорай Бертгольд?

— Клянуся табе — маёй жонкай яна ніколі не будзе! Выйшла па-дурному. Бертгольд злавіў мяне на кручок. Калі сустрэў я Моніку, хацеў усё з Лорай пакончыць, але потым вырашыў, што да канца вайны лепш пакінуць усё так, як ёсць. Ён знайшоў бы прычыну, каб мне адудзячыць!

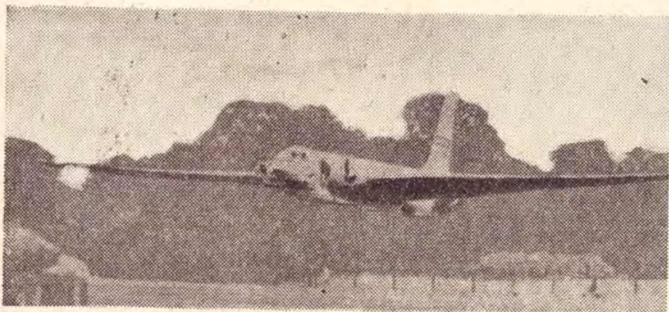
— Тут ты маеш рацыю. І з майго сэрца спаў адзін камень. Але застаўся найцяжэйшы: што ты думаеш зрабіць з Мілерам? Папярэджваю, калі ты яго не заб'еш, то гэта зраблю я! І не толькі за Моніку, а і за тую цяжарную жанчыну, якую ён прыстраліў, за ўсю нявінную кроў, што ён праліў! Аднойчы я хацеў пусціць сабе кулю ў лоб, а потым вырашыў, што можна выкарыстаць яе лепш.

— Лютц, няўжо ты думаеш, што я падарую яму смерць Монікі?

— Тады зробім гэта разам!

(Працяг за тыдзень)

224

Паветраны шпіён

Пасля нейкага перапынку зноў актывізаваліся правакацыйныя палёты «У-2». Чытачоў зацікавіць напэўна гісторыя і прызначэнне гэтага самалёта.

Першыя спробы амерыканскай разведкі пранікнуць у паветраную прастору СССР адносяцца да 1956 г, калі амерыканцы пачалі запускаць праз граніцу СССР аўтаматычныя дрэйфуючыя аэрастаты. Гэтыя шары павінны былі перасякаць тэрыторыю СССР на вялікай вышыні, недаступнай для савецкай супрацьпаветранай абароны, і фатаграфаваць аб'екты, над якімі яны пралятаді, а затым у Ціхім акіяне яны павінны былі спускацца і падбірацца адзінкамі ваенна - марскога флота ЗША. Авантура з аэрастатамі закончылася правалам.

Тады амерыканцы пачалі распрацоўваць спецыяльныя самалёты «Локхід У—2». Выпуск гэтых самалётаў малымі серыямі пачаўся ў 1956 г. Усе працы над самалётам вяліся ў вялікай таямніцы.

Выпушчаныя самалёты «У—2» паступілі на ўзбраенне 4080-га разведвальнага крыла стратэгічнага авіяцыйнага камандвання ЗША, якое было на авіябазе Лафлін у штаце Тэхас і ў Порта-Рыка. Апрача гэтага, былі створаны аддзельныя авіяцыйныя атрады, узброеныя гэтымі самалётамі і падпарадкаваныя Цэнтральнаму разведвальнаму ўпраўленню ЗША. Гэтыя атрады базавалі на аэрадромах паблізу граніц Савецкага Саюза і іншых краін сацыялістычнага лагера.

Самалёт «У-2» уяўляе сабою свабодна нясучы манаплан. Крыло самалёта мае размах каля 24 метраў і вялікае падаўжэнне, якое забяспечвае высокую аэрадынамічную якасць, якая дазваляе адбываць палёт на вялікай вышыні.

Сілавая ўстаноўка самалётаў першых серый складалася з аднаго турбарэактыўнага рухавіка з максімальнай статычнай цягай каля 5000 кг. На апошніх самалётах - рухавікі з максімальнай статыстычнай цягай звыш 7 000 кг.

Пры распрацоўцы самалёта ўсё зроблена, каб паменшыць яго палётную вагу з мэтай павелічэння яго магчымай вышыні палёта. Самалёт нясе самае мінімальнае навігацыйнае і спецыяльнае абсталяванне. Канструкцыя самалёта аблегчана на столькі, што запас моцы вельмі малы і палёты на самалёце пры неспакойным стане атмасферы з'яўляюцца небяспечнымі. Напрыклад, адзначана чатыры выпадкі разрушэння гэтых самалётаў з-за недастатковай моцы.

Самалёт развівае дагукавыя хуткасці палёта. Яго максімальная хуткасць на вышыні 18000 — 20000 метраў складае каля 800 кіламетраў у гадзіну, а крэйсерская — каля 700.

Экіпаж самалёта складаецца з аднаго лётчыка, размешчанага ў герметычнай кабіне. Спецыяльнае разведвальнае абсталяванне складаецца з радыёразведвальнага прыёмніка з дзвюма антэнамі і магнітафонам. Пры дапамозе гэтай апаратуры адбываецца запіс на магнітную стужку сігналаў радыёлакацыйных станцый і іншых радыётэхнічных сродкаў. Да спецыяльнага разведвальнага абсталявання адносяцца таксама два аэрафотаапараты, адзін з якіх прызначаны для плаўнага здымання паласы мясцовасці ўздоўж маршрута палёта ў невялікім, а другі — у вялікім маштабе.

Навігацыйная апаратура ў параўнанні са звычайнымі самалётамі вельмі бедная і складаецца толькі з аднаго радыёкомпаса, астрасекстанта і гідрамагнітнага компаса.

Самалёт не мае бартавога ўзбраення для абароны ад знішчальнікаў. Аднак на ім ёсць радыёлакацыйная станцыя для папярэджання аб атаках знішчальнікамі з задняй паўсферы і апаратура для стварэння перашкод радыёлакацыйным станцыям сістэмаў упраўлення зброяй знішчальнікаў.

ХУТКАСЦЬ ДУМКІ

Каля 500 слоў у мінуту можа чалавек «вымавіць мысленна», гэта значыць падумаць аб іх, а сказаць на самай справе можна прыкладна 150 слоў у мінуту. Даследы, дзякуючы якім устаноўлены гэтыя лічбы, паказалі, між іншым, што хуткасць чалавечай думкі даволі абмежавана.

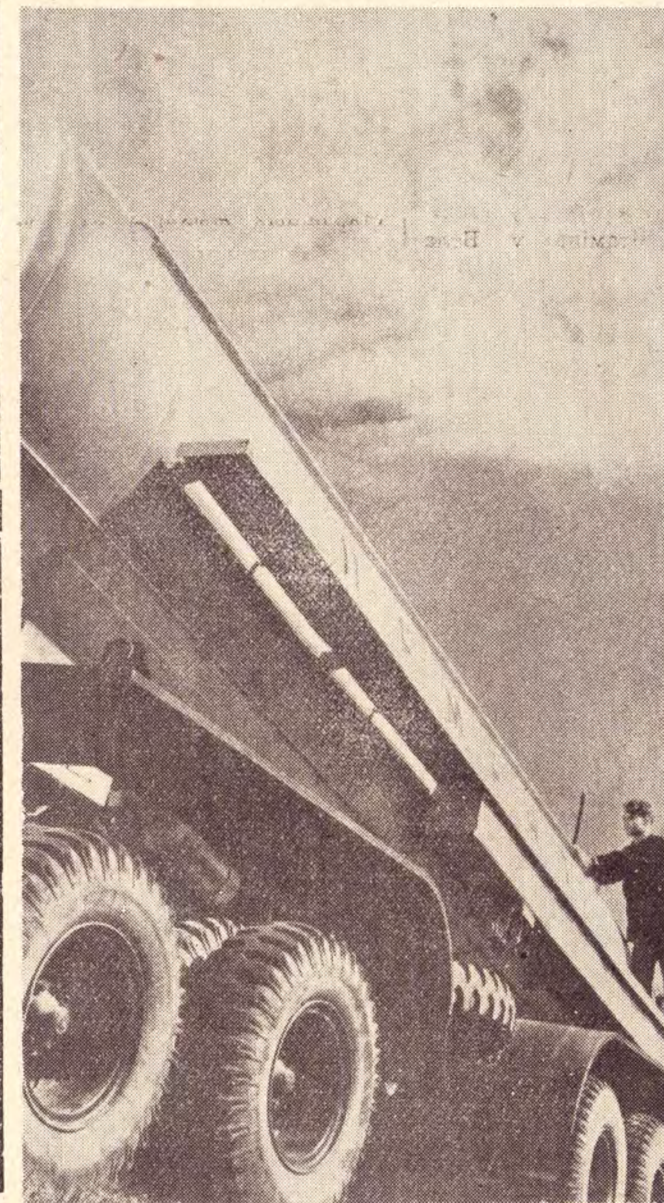
Казакі ў Турцыі

У Турцыі жыве цяпер звыш тысячы казакаў, якіх прабацькі ў мінулым стагоддзі эмігравалі з царскай Расіі толькі таму, што не хацелі падпарадкавацца законам урада, якія загадвалі казакам галіць бараду.

Патомкі тых уцекачоў жадаюць вярнуцца на радзіму сваіх продкаў, бо сярод іх нешматлікай грамадскасці не могуць адбывацца шлюбы; да гэтай менавіта ступені парадніліся ўсе сем'і гэтай невялікай этнаграфічнай групы. А шукаць партнёраў сярод мясцовага насельніцтва забараняе ім стогадовая традыцыя, якой былі верныя да сённяшняга дня.

ВОЛАТ НА КОЛАХ

У сям'і волатаў на колах прыбавіўся новы член. Гэты новы савецкі цементавоз можа забраць за адзін раз [illegible] тоны груза.

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

СІЛАСЫ (4)

Патрэба — маці вынаходства. У навуковых інстытутах, у лабараторыях, ці нават у полі ўзнікаюць новыя канцэпцыі. Больш простыя, цікавейшыя, больш выгадныя фінансава, бо такі сэнс навуковых даследаў.

Сіласаванне на паверхні — гэта навіна. Даволі шырока распаўсюджана яно ў Савецкім Саюзе і ў Англіі. Галоўная перавага яго ў тым, што сіласаванне на паверхні з'яўляецца танным, выгадным, простым і пры гэтым дае сілас добрай якасці.

У нас яшчэ працягваюцца доследы. Першай у Польшчы гэтыя доследы пачала праводзіць сельскагаспадарчая даследчая станцыя Бебжа. І ўжо ёсць даволі добрыя вынікі. Вось галоўныя выйсцёвыя пункты: устаўляем дзве сцяны з дошак, замацаваных жэрдкамі. Іх трэба падперці. Парэзаную зялёную масу звозім, складаем і ўтрамбоўваем. лепш за ўсе гусенічным трактарам. Калі стог дасягне вышыні 180 см і ўжо моцна ўтрамбаваны, аднімаем сценкі з дошак, а сілас накрываем саломай і тарфяной зямлёй (пластом у 20—30 см). Сценкі можна выкарыстаць для фармавання наступнай прызмы сіласу.

Гэты спосаб апраўдаў сябе. На Бебжанскай станцыі быў атрыманы дабраякасны сілас. Лабараторныя аналізы пацвярджаюць яго выдатныя кармавыя якасці.

Даследванні працягваюцца. Навуковыя супрацоўнікі дайшлі да вываду, што можна абыйсціся нават без накрывання сіласу зямлёй. Але як? Папросту — трэба засеяць жыта на свежа засіласаванай масе. Дыхаючыя карэнні жыта будуць забіраць рэшткі кіслароду, а гэтым самым ствараць лепшыя ўмовы для малочнай ферментацыі. На версе сіласа створыцца густы «кажух», які забяспечыць сілас у дастатковай меры ад доступу паветра.

У гэтым ёсць яшчэ адна карысць: збожжа можа быць скормлена разам з сіласам. Проста адразаецца кавалак зялёнай масы і скормліваецца. У такім выпадку маем чысты і яшчэ больш вартасны корм.

Доследы беластоцкай даследчай станцыі ў Бебжы ўзбудзілі зацікаўленне не толькі ў нашым ваяводстве, але і па ўсёй краіне. У гэтым годзе доследамі будуць ахоплены некаторыя дзяржаўныя гаспадаркі. Калі гэта сістэма апраўдае сябе ў бліжэйшыя гады, можна будзе прымяняць яе ў шырокім маштабе.

З цікавых эксперыментаў, хоць і мала прыгодных у нашых умовах, трэба назваць электраферментацыю. У стозе ўтрамбаванай зялёнай масы змяшчаюцца электроды. Яны, вырабатваючы цяпло, спрыяюць таму, што тэмпература ў сіласе хутка даходзіць да 40—50°С. У гэтых умовах гінуць шкодныя бактэрыі, а добра развіваюцца бактэрыі малочнай кіслаты.

У наступным нумары напішам аб правілах скормлівання сіласу.

Інж. М. Сухажэбрскі

Радыеізатопы прадказваюць

Часта на адкорм ставіцца тая ці іншая група жывёлы. І ніхто пэўна не можа сказаць, які ад гэтага будзе толк.

У Інстытуце жывёлагадоўлі ў Загрэбе (Югаславія) праведзен эксперымент, які сведчыць аб тым, што, выкарыстоўваючы радыеактыўны ёд, можна вызначыць, ці прыгодна жывёла для адкорму.

Двум зусім аднолькавым на выгляд бычкам быў уведзены ў шыйную вену раствор радыеактыўнага ёду. Праз два дні спецыялісты заявілі, што бычок «А» прыгодны для адкорму, а бычок «Б» — не. Праз шэсць месяцаў гэта прадказванне пацвердзілася. Увесь час абедзвюм паддоследным жывёлінам давалі аднолькавы корм і ўтрымлівалі ў аднолькавых умовах, але бычок «А» аказаўся лепшым.

Даследчыкі вырашылі ўстанавіць сувязь работы шчытападобнай залозы з вагой жывёлы ў час адкорму. Справа ў тым, што шчытападобная залоза выпрацоўвае гармон тыраксін, і чым больш паступае яго ў арганізм жывёлін, тым больш яны расходуюць энергіі і, значыць, менш прыбаўляюць у вазе.

Аналізы паказалі што праз суткі пасля ўвядзення радыеактыўнага ёду пэўныя састаўныя часткі крыві ў бычка «А» былі менш радыеактыўныя, чым у бычка «Б». Гэта сведчыла аб тым, што тыраксіну ў арганізме першай жывёлічы менш, чым у другой.

Дарагое Сэрцайка!

Хоць я і мужчына, аднак адважыўся ўзяць пяро і напісаць да цябе, напісаць і параіцца. Маю 26 год і хачу ажаніцца. У маёй вёсцы ёсць дзяўчына, якая мне вельмі падабаецца, праўду кажучы, ўсе яе любяць — яна прыгожая і разумная. Часта праводжу з ёю час, бо з ёй заўсёды ёсць аб чым гаварыць, дыскутаваць. Але вось бяда ў тым, што Каця ўдава з 3-хгадовым сынком. Мірэк вельмі прывязаны да мяне і нават часам гаворыць да мяне: «Ці ты мой тата?» (бацькі свайго не памятае). Я таксама люблю гэтага мілага хлапчука.

Калі я сказаў бацькам, што хачу з Кацяй жаніцца, тыя паднялі бунт, бо як жа, каб адзін сын у бацькоў жаніўся з удавой з дзіцём. Гэта ж не гонар! Яны сватаюць мне дзяўчыну з суседняй вёскі — адзіначку з хатай і зямлёй. Але яна мне не падабаецца, я люблю толькі Кацю. Не ведаю, што маю рабіць, ці жаніцца з Кацяй на перакор бацькам, ці жаніцца з пасагам? Не хацелася б рабіць прыкрасці бацькам, [illegible] сам таксама не ўяўляю жыцця з некаханай жанчынай.

Мікалай
з Гайнаўскага павета

Дарагі Мікола! Я табе ніколі не раю жаніцца за пасаг. Ужо даўно мінулі тыя часы, калі людзі былі змушаны жаніцца за пасаг — каб жыць. Цяпер найважнейшае — чалавек, а багацця можна дабіцца ўмелай працай. Ты пастарайся пагаварыць з бацькамі, пераканаць іх прыкладамі, што і без багацця можна добра жыць і можна ж яго зарабіць — ёсць на гэта ўсе магчымасці. З жаніцьбай не спяшайся, бацькі ў канцы цябе напэўна зразумеюць, і тады ўсё ўладзіцца як найлепш.

Усяго добрага жадае Табе

СЭРЦАЙКА

Трыбуна чытачоў

Сям'я, якую паважаюць

Шмат змянілася ў нашай вёсцы на працягу пасляваенных гадоў. З самага глухога кутка Беластоцкага ваяводства пачалі выходзіць людзі на шырэйшы свет. Многія з іх служаць афіцэрамі ў арміі, некаторыя з'яўляюцца матросамі або служаць у іншых установах.

Сяргей Раманчук выбраў сабе прафесію вэтэрынара, а яго жонка Тамара з'яўляецца настаўніцай. На гэтых пасадах працуюць яны больш пяці год. Цяжка даводзілася працаваць настаўніцы, калі не было новай школы. Дзеці вучыліся (лепей сказаць мучыліся) ў цесных сялянскіх хатах. Зімою, калі былі марозы і завірухі, закрывалася школа на некалькі дзён. Маладая настойлівая настаўніца ўсё пераадолела. У новапабудаванай школе жыццё ажывілася. Пад яе кіраўніцтвам была арганізавана гарцэрская дружына. На школьным двары з дапамогай настаўніцы вучні старэйшых класаў залажылі агарод, падзелены на вопытныя ўчасткі. На ўчастках садзяць гародніну і іншыя расліны. У школе існуе таксама СКО. Сярод дзяцей ёсць такія, якія маюць больш чым па сотні злотых на ашчаднай кніжцы. Цяжка ўсё пералічыць, чаго дабілася школа пад кіраўніцтвам Тамары Раманчук.

Сяргей, яе муж, працуе ў лячэбніцы ў Нараўцы. Апрача сваёй васьмігадзіннай працы ён дапамагае гаспадарам. Калі захварэе конь ці карова, усе вядуць у Альхоўку да Сяргея. Наш ветэрынар стараецца ўсім дапамагчы. Няма таго дня, каб да яго людзі не прыводзілі хворай жывёлы. Аб'еўся конь, выпадкова пахадзіўшы па маладой канюшыне, — зараз да Сяргея, то... вылечыць. За сваю дапамогу сялянам Сяргей Раманчук не бярэ ніякай заплаты, а задаваляецца зарплатай, якую атрымлівае ад дзяржавы. Яго праца і парады вядомы не толькі ў нашай вёсцы, але і ва ўсёй аколіцы. За ветлівасць да людзей, за карысную і бескарыслівую дапамогу сяляне нашай і навакольных вёсак паважаюць сям'ю Раманчукоў.

Янка ЗдаНоўскі
Альхоўка

Школа ў Багушах

Вылучаецца яна ад вясковых будынкаў сваёй вышынёй і прыгажасцю. Вакол школы прасторны пляц з клумбамі кветак. Далей за школай вузкія загончыкі агарода — доследны ўчастак юных багушоўскіх батанікаў.

Школа ў Багушах лічыцца адной з лепшых у Сакольскім павеце. Адной з лепшых не толькі вынікамі навучання школьнікаў. Яна ў немалой ступені ўздзейнічае і на жыццё старэйшых жыхароў вёскі.

У мінулым годзе пачатковую школу ў Багушах закончыла 13 жыхароў вёскі ў далёка пазашкольным узросце. Найстарэйшаму вучню з гэтай 13-кі — Яну Толька — 50 год. За апошнія гады пачатковую школу ў Багушах закончыла ўжо звыш 50 такіх вучняў.

— Намагаемся, — гаворыць кіраўнічка школы Стэфанія Клей, — каб за некалькі год у нашай вёсцы большасць старэйшых жыхароў атрымала пачатковую адукацыю. І думаю, што гэтая справа нам удасца, бо вечаровая школа карыстаецца ў нас усё большай папулярнасцю. Людзі пераконваюцца, што нават у старэйшым узросце не такая ўжо складаная справа закончыць пачатковую школу Абы ахвота.

З другога боку гэта мае не малы аспект і ў гаспадарчым жыцці вёскі.

Закончыўшы пачатковую школу, старэйшыя людзі пачынаюць цікавіцца кнігамі, больш чытаць і ў паслядоўнасці задумвацца над дагэтуляшнімі метадамі апрацоўкі зямлі. А трэба сказаць, што сельскагаспадарчая літаратура ў нас (нават і ў школьнай бібліятэцы) даволі багатая.

Нават самыя юныя школьнікі шмат уздзейнічаюць на гаспадарку вёскі, праводзячы розныя доследы на сваіх пашкольных загончыках.

Напрыклад, яшчэ нядаўна Багушоўскія гаспадыні пры пасадцы цыбулі выбіралі самыя вялікія галоўкі. Ім здавалася, што чым большая галоўка, тым лепшая вырасце цыбуля. А гэта ж вельмі не эканомна.

Школьнікі на сваіх загончыках цыбулю разразалі на 4 — 5 частак. І нічога, расла, як на дражджах. Яшчэ лепш, чым пры пасадцы цэлымі галоўкамі. Гэта пераканала іх мам.

Прыклады гэтыя мо' не так ужо і значныя. Тым не менш аказваюць яны не малы ўплыў на жыццё вёскі, збліжаюць школу да яе асяроддзя.

У гэтым немалая заслуга ўсімі тут паважанай кіраўнічкі школы Стэфаніі Клей, якая ўжо 34 гады працуе настаўніцай.

(вб)

КАЛІ ГАСПАДАРЫЦЬ, ДЫК З РАЗЛІКАМ.

ГАРОДНІНА — НЕВЯДОМАЕ БАГАЦЦЕ

У гародніне знаходзіцца шмат мінеральных солей і вітамінаў. Таму яно мае высокія харчавыя якасці.

Збыт на гародніну хутка ўзрастае на заграчічным і на краёвым рынку, а разам з тым расце дэфіцыт на некаторыя гатункі гародніны на Беласточчыне. За 1961 год на патрэбы горада Беластока прывезена з іншых ваяводстваў гародніны і садавіны вартасцю ў 3,5 мільёна злотых. Можна паставіць запытанне: чаму іменна на Беласточчыну, дзе ў сельскай гаспадарцы працуе звыш 70% усяго насельніцтва, трэба яшчэ давозіць гародніну з іншых раёнаў Польшчы?

Адказваючы на пастаўленае пытанне, выкарыстаю лікавыя даныя. Згодна са статыстычнымі падлікамі, на тэрыторыі Беластоцкага, Сакольскага, Лапскага і Манецкага паветаў агародныя культуры займаюць плошчу 3.312 гектараў, што з'яўляецца 1,4% агульнага арэала ворнай зямлі. Для параўнання падаю, што ў агульнадзяржаўным маштабе гародніна займае 2,5% ворнай зямлі, што складае 12,5% раслiннай прадукцыі ў цэлым. Значыць, амаль у два разы менш вырошчваецца гародніны ва ўспамянутых паветах. Праведзеныя дагэтуль доследы на плантацыях Беласточчыны паказваюць, што наш клімат і глеба дазваляюць у многа разоў пашырыць вырошчванне агародных культур. Ёсць для гэтага пераканаўчыя прыклады вёсак, дзе масава вырошчваюць гародніну на продаж. Ванева ў Лапскім пав.; Крушава, Слійная, Ізбішчы ў Беластоцкім пав.; Рыбалы і Цялушкі ў Бельскім пав.; Курашава на Гайнаўшчыне — вырошчваюць агуркі. Спецыялістамі па вырошчванні цыбулі сталі Сураж, Канцавіна і Завыкі ў Лапскім пав.; Крынкі, Юраўляны, Піражкі, Бабікі, Верхні Уснар, Астравок у Сакольскім пав. Кантрактацыя гародніны дае вялікія даходы, хаця шмат патрэбна ўкласці працы пры іх доглядзе. Плантатары атрымоўваюць па 130 тыс. зл. з гектара цыбулі і па 60—70 тыс. зл. з гектара агуркоў.

Асноўная перашкода ў пашырэнні агародных культур заключаецца ў тым, што гаспадары, пераважна, не ведаюць правіл іх догляду. Гародніне патрэбна адпаведна апрацаваная зямля, тэрміновая сяўба, рацыянальнае ўгнаенне, апырскванне хімічнымі прэпаратамі супраць усякіх шкоднікаў. Агародніцкая праца належыць да высокаспецыялізаванай дзялянкі сельскай гаспадаркі. Плантатар павінен чытаць спецыяльную літаратуру і практыкаваць.

Беластоцкая вёска складаецца з дробных гаспадарак. Збожжа і бульба не даюць такога даходу, які можа даць гародніна. Набліжаецца асеннезімовы перыяд, у час якога ёсць магчымасць крыху падвучыцца, чытаючы выбраную літаратуру ці прымаючы ўдзел у вечаровых сельскагаспадарчых курсах, а на весну залажыць сабе плантацыю цыбулі, агуркоў, капусты ці морквы. У нашым ваяводстве існуюць усе ўмовы для таго, каб вырошчваць гародніну не толькі на ўласныя патрэбы, але і на продаж, як у другія ваяводствы, так і за граніцу.

Асобы, зацікаўленыя вырошчваннем гародніны, павінны падпісаць кантракт з агародна-пчалярскай спулдзельняй «Вітаміна» у Беластоку, якая гарантуе збыт і перш за ўсё кваліфікаваную апеку.

Канчаючы разважанні, неабходна яшчэ раз успомніць, што гаспадар павінен вучыцца вырошчваць гародніну. Ад аграномаў, ад суседзяў, якія з карысцю для сябе здаўна вядуць плантацыі тых ці іншых культур.

МІКАЛАЙ ГАПУНІК
Кіраўнік прадукцыі А — ПС «Вітаміна».

ЗНАМЯНАЛЬНЫ ГОД ДЛЯ ЗАЛУК

1962 год застанецца для Залук (Беластоцкі пав.) памятным годам. У чэрвені вёска была поўнасцю электрыфікавана. Не трэба даказваць, якія дабрадзействы прынесла з сабою гэта падзея. Хаця мінула ўжо некалькі месяцаў ад электрыфікацыі Залук, мясцовыя жыхары з нейкім хваляваннем ў кожны вечар дакранаюцца да выключальнікаў. Адначасова ўсіх ахоплівае асабістае задавальненне, што ў гэтым мерапрыемстве ёсць немалы ўласны ўклад — уклад працы рук, якіх ніхто тут не пашкадаваў.

Іншай, як дагэтуль, аказалася таксама ўрачыстасць у сувязі з пачаткам навучальнага года. Пад гукі музыкі, якая плыла з новага радыёпрыёмніка, дзеці прыемна правялі час на танцах і паглядзелі казкі з дапамогай праектара. Не трэба будзе ім ужо больш сляпіць вачэй пры нафтавых лямпах.

Каштоўным таксама з'яўляецца другі набытак для Залук. Гэта, менавіта, новая крама. Аднак мы б пакрыўдзілі жыхароў, каб назвалі гэты будынак крамай. Гэта ж сапраўды павільён з шырокімі вокнамі і прасторным уваходам. Такога аб'екта не пасаромілася б і мястэчка. Як расказваў мне кіраўнік мясцовай сямікласнай школы і адначасова член прэзідыума ГРН Люцыян Нятупскі, сяляне і ў тым ліку нават пажылыя гаспадары, нягледзячы на тое, што наступіла ноч, ахвярна працавалі пры закладцы фундаментаў пад павільён. Месца ж будовы асвятляла двухсотватная лямпа. А калі яшчэ да гэтага ўсяго дадамо звестку, што ў будучым годзе пачнецца ў Залуках пабудова новай школы, дык атрымаем прывабную карціну сённяшняга дня ў адной са шматлікіх вёсак у наш час.

Эмка

УВАГА, БЕЛАСТАЧАНЕ!

7 кастрычніка ў Клубе міжнароднай кнігі і друку ў Беластоку адбудзецца літаратурны вечар, які арганізуюць супольна Літаратурнае аб'яднанне пры ГП БГКТ і беластоцкі Літаратурны клуб. На вечары, апрача польскіх і беларускіх паэтаў, выступяць прадстаўнікі паэтаў з рускага і ўкраінскага асяроддзя. Пачатак у 18 гадз. Уваход бясплатны.

КІНО

ПРАГРАМА
на 8—14.X.1962 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Pierwszy lot w kosmos" (radziecki), 9—11. „Herszt" (franc.), 12—14.

Кляшчэлі
„Dzień ostatni dzień pierwszy" (radz.), 9—11. „Żebro Adama" (USA), 12—14.

Навасады
„Drzwi stoją otworem" (jugosłowiański), 13—14.

Нараў
„Tu radio Gliwice" (NRD), 10—14.

Нараўка
„Taka miłość" (czeski), 10—14.

Чаромуха
„Domek z kart" (polski), 9—11. „Pragnienie" (rumuński), 12—14.

Чыжы
„Kłopoty z miłością" (NRD), 10—14.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Wiatr ucichł przed świtem" (jugosł.), 10—14.

Бранск
„Koncert gwiazd" (radz.), 9—11. „Rzeczywistość" (polski), 12—14.

Гродзіск
„Zwykła historia" (radz.), 13—14.

Орля
„Alba Regia" (węgierski), 10—14.

Райск
„Skok o świcie" (radz.), 10—14.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Zuzanna i chłopcy" (polski), 9—11. „Ukryte skarby" (czeski), 12—14.

Міхалова
„Uskrzydleni" (NRD), 9—11. „Żebro Adama" (USA), 12—14.

Супрасль
„Champion" (USA), 9—11. „Noc szpiegów" (franc.), 12—14

Чорна Беластоцкая
„Sprawiedliwości stało się zadość" (franc.), 9—11. „Trzecia licealna" (włoski), 12—14.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Stracone złudzenie" (angl.), 9—11. „Tu radio Gliwice" (NRD), 12—14.

Нурэц
„Mali muszkieterowie" (radz.), 9—11. „Tajemnica starej kopalni" (angl.), 12—14.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Letni sen" (szwedzki), 9—11. „Długa noc 1943" (włoski), 12—14.

Сухаволя
„Król strzelców" (czeski), 9—11. „Drzwi stoją otworem" (jugosłowiański), 12—14.

Шудзялава
„Gorsza miłość" (węgierski), 10—14.

Янаў
„Przeżyłem swoją śmierć" (czeski), 9—11. „Towarzysze broni" (franc.), 12—14.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Liga dżentelmenów" (angl.), 13—14.

Новы Двор
„Zmartwychwstanie" (radz.), 13—14.

Ружаны Сток
„Statek z dynamitem" (rumuński), 13—14.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.
Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.
Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-5-100020.
Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA.
Nakład 5000 Bltk F-3

А. АНТОНАЎ-ТОНІЧ

ПАШЧАСЛІВІЛА

Гумарэска

У клас увайшоў інспектар. Ішоў урок матэматыкі.

— Прашу вас, выклічце да дошкі трох вашых лепшых вучняў, — сказаў інспектар настаўніку. — Я хачу праверыць іх веды.

Да дошкі выйшаў першы вучань. Ён хутка рашыў задачу і сеў на сваё месца. Выйшаў другі. Ён таксама паспяхова рашыў задачу і вярнуўся на месца.

Але вось да дошкі нясмелай паходкай накіраваўся трэці. Ён узяў крэйду і ўжо падрыхтаваўся рашаць задачу, як раптам інспектар заўважыў, што гэта той самы вучань, які ўжо выходзіў да дошкі першым.

— Чаму вы выходзіце другі раз? — строгім голасам спытаў інспектар. — Хочаце мяне ашукаць? Вы ж рашылі сваю задачу!

Вучань вінавата ўсміхнуўся і адказаў:

— Прабачце, я выйшаў замест свайго таварыша.

— Замест таварыша?! — ускіпеў інспектар. — Упершыню бачу такое!

Вучань, пачырванеўшы, апусціў галаву.

У класе наступіла мёртвая цішыня. Усе чакалі вялікіх непрыемнасцей.

— Дазвольце даведацца, замест каго ж вы выйшлі да дошкі? — сярдзіта спытаў інспектар.

— Замест майго лепшага сябра. Ён пайшоў на футбол...

Інспектар устаў і, падышоўшы да настаўніка, патрабаваў у яго тлумачэння:

— Як вы, таварыш выкладчык, можаце дапускаць падобнае? Вы, відома, заўважылі, што гэты вучань выходзіць другі раз, і наўмысна становіцеся саўдзельнікам такога ўчынку.

Настаўнік пачырванеў і пачаў збянтэжана апраўдвацца:

— Прабачце, таварыш інспектар, але я не ведаю вучняў...

Ад здзіўлення ў інспектара вочы на лоб палезлі.

— Што вы сказалі?! Вы, настаўнік, не ведаеце сваіх вучняў?!

— Гэта не мой клас.

— Тады чаму ж вы тут?

Замяшчаю настаўніка, які пайшоў на футбол...

На твары інспектара мільганула ледзь прыкметная ўсмешка. Ён паківаў галавой, памаўчаў і махнуў рукой.

— Вам пашчасліvіла, што і я замяшчаю калегу Дранкова, які пайшоў на футбол... Быў бы ён тут, гэта б вам так не абышлося.

(Пераклад з балгарскай мовы)

САМААБСЛУГОЎВАННЕ

ЛІСТ ДА ЛЕКАРА

«Мая жонка ахрыпла. Калі выпіла вашага лякарства, зусім не можа гаварыць. Прышліце, калі ласка, яшчэ пяць бутэлек гэтага лякарства.»

Прыслаў Янка Цялушэцкі

*

ШАМПАНСКАЕ

На танцах кавалер гаворыць да сваей партнёршы:

— Пасля гэтага шампанскага вы сталі яшчэ прыгажэйшай.

— Але ж я не піла ніякага шампанскага! — жахнулася дзяўчына.

— Але я піў, — супакоіў яе кавалер.

Прыслаў Васіль Кіндзюк

*

БОЛЬШ НЕ П'Ю

П'яны грамадзянін вяртаўся з фурманкай з горада. Конь, пазнаўшы, што гаспадар заснуў, зышоў з дарогі на сенажаць. Раптам воз перавярнуўся і п'яны грамадзянін упаў у ваду. Аднак не прачнуўся ён, толькі праз сон замармытаў:

— Не, кум, не налівай! Больш не п'ю.

Прыслаў П. Гайдук

*

ЛАКОМЫ

Вярнуўшыся са школы, Вася сказаў:

— Ты, мама, мела даць мне цукеркаў.

— Ідзі сам вазьмі ў шафцы жменю, — сказала маці.

Вася вярнуўся з пустымі рукамі.

— Чаму не ўзяў? — пытае маці.

— Вазьмі ты, твая рука большая, — адказвае лакомы сын.

Прыслала Галіна Сарачынская

Дзень нараджэння жонкі

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

На просьбе Раісы Чабай з Новаберазова, Гайнаўскага павета, і Аляксандра Пацкевіча з Нарэек, Беластоцкага павета, змяшчаем папулярную рускую песню.

Под окном черёмуха колышется

Под окном черемуха колышется,
Распуская лепестки свои,
За рекой знакомый голос слышится
И поют всю ночку соловьи.

Сердце девушки забилось радостно..
Как тепло, как хорошо в саду!..
Жди меня, мой радостный, мой сладостный
Я в заветный час к тебе приду.

Ох, зачем тобою сердце вынуто?
Для кого теперь твой блещет взгляд?
Мне не жаль, что я тобой покинута,
Жаль, что люди много говорят.

Под окном черемуха колышется
Осыпая лепестки свои,
За рекой уж голоса не слышится,
Не поют там больше соловьи...

ГАЛАЛОМКА

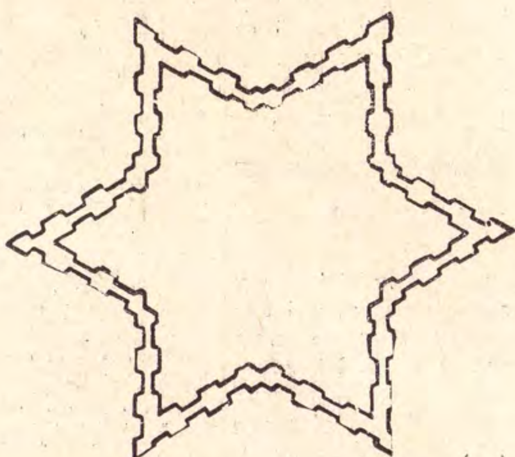
Хочаш быць касманаўтам?

Ці ёсць у вас да гэтага здольнасці? Гэта можа праверыць кожны наступным спосабам.

На малюнку вы бачыце двайную зорку са складаным контурам. Палажыце газету перад люстрам і закрыйце яе чымнебудзь так, каб зорка была відаць толькі ў люстры.

Цяпер пачынайце абводзіць алоўкам зорку, строга прытрымліваючыся якоганебудзь контура і не перасякаючы яго.

Практыкуйце датуль, пакуль не выканаеце заданне беспамылкова.

Дарожныя знакі

Мінулі часы, калі вясёлыя людзі ездзілі гуртам з кірмашу і гарлапанілі:

Левая, правая, где сторона?
Улица, улица, ты, брат, п'яна!

Паспрабуйце цяпер паблытаць правы бок з левым, нявесела стане.

Пакуль мы ездзім свабодна толькі палявымі дарогамі. А як выберашся на шашу, дык так і глядзі, што набярэшся непрыемнасцей.

Фама — чалавек бывалы, адваяваўся, ажаніўся, аліменты плаціць, словам — у жыцці чалавек амаль з вышэйшай адукацыяй. Гэты Фама і паехаў у горад сёе-тое прадаць і сяго-таго купіць.

Конь у Фамы, бы машына, — паганяць не трэба. Прыехаў Фама ў горад, едзе асцярожна. Рух тут такі, што не зявай.

Каля кіёска спыніў Фама каня і пайшоў купіць папяросаў. Вяртаецца, а тут падыходзіць міліцыянер і гаворыць:

— Плаціце мандат.

— За знаёмства, значыць, — жартуе Фама.

— За незнаёмства з дарожнымі знакамі, — асаджвае яго міліцыянер. — Сіні колер з перакрэсленай чырвонай крэскай, гэта значыць — затрымкі няма.

Заплаціў Фама. Едзе далей. Даехаў да скрыжавання, павярнуў да рынку, а тут другі міліцыянер падыходзіць.

— Вы нарушылі знак: чырвоны трохкутнік ў крузе. Плаціце мандат.

— Дык я ўжо аплачаны, — тлумачыць Фама, паказваючы квітанцыю.

— Эгэ! — тонка зацягнуў міліцыянер. — Думаў, упершыню вам гэта, а тут, выяўляецца, рэцыдывіст злавіў. Тады з вас двайны мандат.

Заплаціў Фама. Едзе далей. Пры такім руху да рынку не дабярэшся, — думае Фама і бачыць ціхую вуліцу. — Нікому тут не памяшаю, трохкутніка няма, сіняга круга таксама. Вісіць белы кружок ў чырвонай абводцы дык гэта ж нацыянальны колер.

Уехаў Фама ў гэту вуліцу і радуецца: сам адзін, бы ў полі.

Нечакана з'яўляецца міліцыянер.

— На гэтай вуліцы забаронена ездзіць, — абвяшчае. — Плаціце мандат.

— Дык я тут нікому не перашкаджаю, адзін еду, — тлумачыць Фама.

— Вось за адзіноцтва і плаціце, — не ўступае дагледчык парадку.

Атрымаў Фама квітанцыю і спахмурнеў. Грошай шкада. Ужо і рынак відаць. Павярнуў Фама каня, каб дарогу скараціць, а тут свісток.

—У лева зварочваць нельга! Плаціце мандат.

Заплаціў. Самога злосць разносіць. Міліцыянер сімпатычны, раіць:

— Вы б, грамадзянін, купілі за 8 зл. табліцу дарожных знакаў, інакш дорага абыдзецца паездка.

— Ужо абышлося не танна, — адказвае Фама і паказвае квітанцыі.

— Ого, чатыры ўжо! — здзіўляецца міліцыянер. — Значыць,засталося толькі сорак чатыры разы заплаціць і са ўсімі знакамі пазнаёмішся.

Паставіў Фама каня на рынку і пабег дабываць табліцу знакаў.

Вяртаецца з кірмашу, на табліцу паглядвае і са знакамі на вуліцы параўноўвае. Едзе спакойна.

У пэўны момант аднярнуў конь хвост і пачаў непрыстойна трубіць. Фама тут як закрычыць:

— Эй, Сівы, спыняй музыку! Едзем каля знака, які забараняе гукавыя сігналы!

Міліцыянер на тратуары дабрадушна смяецца.

Уявіце сабе, людзі мілыя, за адны 8 зл. Фама шматлікія непрыемнасці шчасліва аб'ехаў.

Дзядзька Лявонь

— ... Што вы, будзьце спакойны, падзел мяса ў цырк будзе разгледжан у першую чаргу...

